

Βρυξέλλες, 30 Ιανουαρίου 2025
(OR. en)

5785/25

COMPET 50	ENER 18
MI 57	ENV 51
IND 27	ESPACE 6
CLIMA 21	FIN 119
COH 1	PHARM 11
DRS 5	POLCOM 11
ECOFIN 105	RECH 30
EDUC 21	SOC 43
EF 21	TELECOM 23
EMPL 32	TRANS 17

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια

Ημερομηνία
Παραλαβής: 29 Ιανουαρίου 2025

Αποδέκτης: κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αριθ. εγγρ. Επιτρ.: COM(2025) 30 final

Θέμα: ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ
Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας για την ΕΕ

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2025) 30 final.

συνημμ.: COM(2025) 30 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 29.1.2025
COM(2025) 30 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας για την ΕΕ

Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας για την ΕΕ

Η Ευρώπη διαθέτει πολλά οικονομικά πλεονεκτήματα, αλλά πρέπει να δράσει τώρα για να ανακτήσει την ανταγωνιστικότητά της και να εξασφαλίσει την ευημερία της. Η ΕΕ έχει όλα τα προσόντα για να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία του αύριο. Διαθέτει εξαιρετικά talέντα και ικανό εργατικό δυναμικό, ένα μεγάλο απόθεμα ιδιωτικών κεφαλαίων, μια ενιαία αγορά ηπειρωτικού μεγέθους, σταθερό και προβλέψιμο νομικό περιβάλλον, κράτος δικαίου και μοναδική κοινωνική οικονομία της αγοράς. Τα τελευταία χρόνια, η Ευρώπη έχει επιδείξει αξιοσημείωτη ικανότητα αντίδρασης σε αλλεπάλληλες κρίσεις. Αντεπεξήλθε στην πανδημία και στον ενεργειακό κλυδωνισμό που προκλήθηκε από τους εκβιασμούς της Ρωσίας στον τομέα της ενέργειας. Έχει σημειώσει απτή πρόοδο όσον αφορά τη διττή ψηφιακή και πράσινη μετάβασή της και έχει θεσπίσει νέες πολιτικές και νέα μέσα χρηματοδότησης για τη διατήρηση της ανάκαμψης και την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η ΕΕ πρέπει επειγόντως να αντιμετωπίσει τα μακροχρόνια εμπόδια και τις διαρθρωτικές αδυναμίες που την κρατάνε πίσω. Για παραπάνω από είκοσι χρόνια, η Ευρώπη δεν συμβαδίζει με άλλες μεγάλες οικονομίες λόγω του επίμονου χάσματος όσον αφορά την αύξηση της παραγωγικότητας. Η ΕΕ παρουσιάζει υστέρηση σε σχέση με τις ΗΠΑ στις προηγμένες τεχνολογίες, ενώ η Κίνα κερδίζει έδαφος σε πολλούς τομείς, σημειώνοντας προβάδισμα στον αγώνα δρόμου για την υπεροχή σε ορισμένους νέους τομείς ανάπτυξης. Βασική αιτία είναι η έλλειψη καινοτομίας. Η Ευρώπη δεν καταφέρνει να μετατρέψει τις ιδέες της σε νέες, εμπορεύσιμες τεχνολογίες ούτε να τις ενσωματώσει στη βιομηχανική της βάση. Ταυτόχρονα, οι εγχώριοι περιορισμοί υπονομεύουν την ικανότητα των ευρωπαϊκών εταιρειών να αντεπιτεθούν. Οι ευρωπαϊκές εταιρείες υφίστανται πιέσεις λόγω των υψηλών τιμών της ενέργειας και του υψηλού κανονιστικού φόρτου. Επίσης, βρίσκονται ολοένα και περισσότερο αντιμέτωπες με άνισους όρους ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω της μεγάλης κλίμακας χρήσης βιομηχανικών επιδοτήσεων στο εξωτερικό. Επιπλέον, η Ευρώπη παρουσιάζει ολοένα και μεγαλύτερη εξάρτηση από στρατηγικές εισροές και αλυσίδες εφοδιασμού με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης.

Για να διασφαλιστεί το μέλλον της ΕΕ ως οικονομικής δύναμης, επενδυτικού προορισμού και κέντρου παραγωγής, απαιτείται επειγόντως μια αποφασιστική ευρωπαϊκή απάντηση.

Το διακύβευμα για την Ευρώπη δεν είναι μόνο η οικονομική ανάπτυξη, αλλά το μέλλον του μοντέλου της. Αν δεν αυξηθεί η παραγωγικότητα της Ευρώπης, υπάρχει κίνδυνος να συνεχιστεί ο χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του εισοδήματος των εργαζομένων, καθώς και σε μείωση της ευημερίας των μειονεκτούντων ατόμων και περιορισμό των ευκαιριών για όλους τους πολίτες. Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από μεγάλη αντιπαλότητα δυνάμεων και ανταγωνισμό για τεχνολογική υπεροχή και έλεγχο των πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές που προωθεί η Ευρώπη είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την ανταγωνιστικότητά της.

Η ελευθερία μας, η ασφάλειά μας και η αυτονομία μας εξαρτώνται περισσότερο από ποτέ από την ικανότητά μας να καινοτομούμε, να αντιμετωπίζουμε τον ανταγωνισμό και να εξελισσόμαστε. Αυτά είναι τα βασικά στοιχεία που θα καταστήσουν δυνατή τη χρηματοδότηση της τεχνολογικής και της ενεργειακής μετάβασης της ΕΕ, θα διασφαλίσουν τη συνέχεια του μοναδικού κοινωνικού μας μοντέλου και θα παράσχουν τους πόρους που χρειάζεται η Ευρώπη για να εξασφαλίσει την ασφάλειά της και να διαδραματίσει παγκόσμιο ρόλο στις εξωτερικές υποθέσεις. Είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν συνθήκες για την άνθηση των επιχειρήσεων και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών επιτυχίας για όλους τους πολίτες. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της

παραγωγικότητας θα συμβαδίζει με την ενδυνάμωση των ανθρώπων. Η πράσινη οικονομία αποτελεί ισχυρή κινητήρια δύναμη για μια πιο ανταγωνιστική Ευρώπη. Η ΕΕ πρέπει να διασφαλίσει τη βιώσιμη ευημερία και την ανταγωνιστικότητά της, διατηρώντας παράλληλα τη μοναδική κοινωνική οικονομία της αγοράς της, σημειώνοντας πρόοδο προς την επίτευξη της διττής μετάβασης και διαφυλάσσοντας την κυριαρχία, την οικονομική ασφάλεια και την παγκόσμια επιρροή της. Όπως προειδοποίησε ο Mario Draghi, αν η Ευρώπη αποδεχθεί μια ελεγχόμενη και σταδιακή οικονομική παρακμή, καταδικάζεται σε έναν «αργό θάνατο».

Τον Φεβρουάριο του 2024, εκπρόσωποι ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων ενέκριναν τη διακήρυξη της Αμβέρσας με την οποία γίνεται έκκληση για τη σύναψη βιομηχανικής συμφωνίας. Η **έκθεση Letta⁽¹⁾** προειδοποιεί ότι η Ευρώπη πρέπει να αξιοποιήσει πολύ περισσότερο την ενιαία αγορά της αν δεν θέλει να χάσει τη σημασία της σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από ανταγωνισμό μεταξύ μεγάλων δυνάμεων. Πριν από τις ευρωεκλογές, ο κίνδυνος αποβιομηχανοποίησης και τα οικονομικά προβλήματα αποτέλεσαν σημαντικό θέμα του δημόσιου διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών. Με βάση το στρατηγικό θεματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι ηγέτες και οι ηγέτιδες της ΕΕ ενέκριναν τη δήλωση της Βουδαπέστης με την οποία γίνεται έκκληση για τη σύναψη συμφωνίας ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη.

Η **έκθεση Draghi⁽²⁾**, η οποία εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της προέδρου της Επιτροπής, κ. von der Leyen, παρέχει ακριβή ανάλυση της δύσκολης κατάστασης στην οποία βρίσκεται η Ευρώπη. Η έκθεση προειδοποιεί ότι η Ευρώπη δεν θα μπορεί πλέον να βασίζεται σε πολλούς από τους παράγοντες στους οποίους βασιζόταν προηγουμένως για την ανάπτυξή της: ισχυρή εξωτερική ζήτηση λόγω του ανοικτού παγκόσμιου εμπορικού συστήματος, πρόσβαση σε φθηνή και άφθονη ενέργεια από ορυκτά καύσιμα, και «μέρισμα της ειρήνης» που προέκυψε από μια περίοδο με σχετική γεωπολιτική σταθερότητα και επέτρεψε στις κυβερνήσεις της ΕΕ να διαθέσουν πόρους σε άλλες προτεραιότητες. Η Ευρώπη χάνει τους μοχλούς ανάπτυξής της τη στιγμή ακριβώς που βρίσκεται αντιμέτωπη με τεράστιες επενδυτικές ανάγκες για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της, τη χρηματοδότηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και την προστασία της ασφάλειάς της. Στην έκθεση Draghi περιλαμβάνεται σαφής διάγνωση και διατυπώνονται συγκεκριμένες συστάσεις για να τεθεί η Ευρώπη σε διαφορετική πορεία. **Είναι καιρός να αναλάβουμε δράση.**

Η νέα Επιτροπή, βασιζόμενη στις πολιτικές κατευθύνσεις της προέδρου, διαθέτει φιλόδοξη πολιτική εντολή να καταστεί μια Επιτροπή ανάπτυξης και επενδύσεων. Η ανταγωνιστικότητα βρίσκεται στο επίκεντρο της εν λόγω εντολής. **Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται μια Πυξίδα που θα καθοδηγήσει τις εργασίες κατά την επόμενη πενταετία και απαριθμούνται δράσεις προτεραιότητας που θα δώσουν νέα ώθηση στον οικονομικό δυναμισμό στην Ευρώπη.**

Ένα νέο μοντέλο ανταγωνιστικότητας που βασίζεται στην παραγωγικότητα με γνώμονα την καινοτομία

Η έκθεση Draghi καταδεικνύει την ανάγκη να βρεθεί στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής ανανέωσης η καινοτομία και παράλληλα να αρθούν οι περιορισμοί που εμποδίζουν

(1) <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

(2) https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_el

την ανάπτυξη. Η βιομηχανική δομή της Ευρώπης είναι πλέον στάσιμη και κυριαρχείται από παραδοσιακούς τομείς που διαθέτουν λιγότερους πόρους για την έρευνα και την καινοτομία από ό,τι οι τομείς που καθοδηγούνται από την τεχνολογία στις ΗΠΑ, ενώ είναι λίγες οι νεοφυείς επιχειρήσεις που φτάνουν την κρίσιμη μάζα με νέες πρωτοποριακές τεχνολογίες⁽³⁾. Δεδομένου ότι ο πληθυσμός της αναμένεται να μειωθεί, η Ευρώπη δεν μπορεί να βασίζεται στην αύξηση των εισροών εργασίας για να προωθήσει τη μελλοντική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, η Ευρώπη πρέπει να δώσει νέα ώθηση στην παραγωγικότητα, επεκτείνοντας τα όρια της καινοτομίας και επενδύοντας στις δεξιότητες, και όχι μειώνοντας τους μισθούς.

Ταυτόχρονα, η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει άλλα πιθανά εμπόδια που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητά της. Η μετάβαση σε μια απανθρακοποιημένη οικονομία πρέπει να ευνοεί την ανταγωνιστικότητα και να είναι τεχνολογικά ουδέτερη, ενώ η μετάβαση σε καθαρότερες πηγές ενέργειας πρέπει να συμβάλλει στη μείωση του ενεργειακού κόστους και της αστάθειας των τιμών. Η νομοθεσία της ΕΕ πρέπει να είναι αναλογική. Η ΕΕ πρέπει επίσης να διασφαλίσει τη βιομηχανική της παρουσία σε βασικούς τεχνολογικούς τομείς και να μετριάσει τους κινδύνους που ενέχουν οι εξαρτήσεις για την ασφάλεια και την ανθεκτικότητά της· διαφορετικά, η γεωπολιτική αβεβαιότητα θα επισκιάσει τις προοπτικές των επιχειρήσεών μας και θα επιβαρύνει τις επενδύσεις.

Στόχος της Πυξίδας είναι να ενισχύσει τις εγγενείς δυνάμεις της Ευρώπης, να αξιοποιήσει τους πόρους της και να εξαλείψει τα εμπόδια σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Η Ευρώπη πρέπει να είναι το μέρος όπου επινοούνται, κατασκευάζονται και εμπορευματοποιούνται οι τεχνολογίες, οι υπηρεσίες και τα καθαρά προϊόντα του μέλλοντος, καθώς συνεχίζουμε την πορεία μας προς την κλιματική ουδετερότητα. Μια Ευρώπη που εξακολουθεί να διαθέτει καινοτομία αιχμής στον τομέα της επιστήμης και της έρευνας. Μια Ευρώπη που διατηρεί και προσελκύει τα καλύτερα ταλέντα του κόσμου και παρέχει ποιοτικές θέσεις εργασίας για όλους τους πολίτες. Μια Ευρώπη στην οποία η ανοδική σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών ενισχύει την παγκόσμια θέση μας και την ενότητά μας. Μια Ευρώπη που ξεχωρίζει ως κορυφαίος παγκόσμιος επενδυτικός προορισμός και ανταμείβει την ανάληψη κινδύνου και την επιχειρηματικότητα.

Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας

Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας καθορίζει την ανταγωνιστικότητα ως μία από τις γενικές αρχές δράσης για την ΕΕ.

Η Πυξίδα επιδιώκει δύο ευρείς στόχους. Ο πρώτος στόχος αφορά τον προσδιορισμό των αλλαγών που χρειάζονται σε επίπεδο πολιτικής ώστε να ανεβάσει ταχύτητα η Ευρώπη. Σε ορισμένους τομείς, θα πρέπει να βελτιωθούν οι υφιστάμενες πολιτικές· σε άλλους τομείς, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν ουσιαστικές αλλαγές ώστε οι πολιτικές να προσαρμοστούν στις νέες πραγματικότητες. Ο δεύτερος στόχος αφορά την ανάπτυξη νέων τρόπων συνεργασίας ώστε να επιταχυνθεί και να βελτιωθεί η ποιότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, να απλουστευθούν τα πλαίσια και οι κανόνες μας και να αντιμετωπιστεί ο κατακερματισμός. Η Ευρώπη μπορεί να αντεπεξέλθει στον ανταγωνισμό σε επίπεδο ηπείρων μόνο εάν οι ενωσιακές και οι εθνικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται ως

⁽³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα. Αυτό αντιστοιχεί περίπου στα δύο τρίτα της διαφοράς του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ.

προς τους ίδιους στόχους και ενισχύουν η μία την άλλη. Δεδομένου ότι πολλοί βασικοί μοχλοί, από τη φορολογία και τις αγορές εργασίας έως τις βιομηχανικές πολιτικές, εμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό ή εν μέρει στην αρμοδιότητα των κυβερνήσεων της ΕΕ, η συντονισμένη υλοποίηση εθνικών μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων θα αποτελέσει βασική συνιστώσα της εν λόγω συνολικής στρατηγικής.

Στην έκθεση Draghi προσδιορίζονται **τρεις επιταγές μετασχηματισμού για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας**, και η Πυξίδα καθορίζει μια προσέγγιση και μια σειρά εμβληματικών μέτρων για την υλοποίηση καθεμιάς από αυτές τις επιταγές κατά τα επόμενα έτη:

- γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας·
- κοινός χάρτης πορείας για την απανθρακοποίηση και την ανταγωνιστικότητα·
- μείωση των υπερβολικών εξαρτήσεων και ενίσχυση της ασφάλειας.

Αυτά τα βασικά σημεία συμπληρώνονται από δράσεις σχετικά με **οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης**, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς:

- **απλούστευση** του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, μείωση του φόρτου και προώθηση της ταχύτητας και της ευελιξίας·
- πλήρης αξιοποίηση των οφελών κλίμακας που προσφέρει η **ενιαία αγορά** μέσω της άρσης των φραγμών·
- **χρηματοδότηση** μέσω μιας Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων και ενός επανεστιασμένου προϋπολογισμού της ΕΕ·
- προώθηση **δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας**, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης·
- βελτίωση του **συντονισμού πολιτικών** σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο.

Στο τέλος κάθε τμήματος παρουσιάζεται χρονοδιάγραμμα και μη εξαντλητικός κατάλογος των προγραμματισμένων πρωτοβουλιών.

1 . Οι τρεις επιταγές μετασχηματισμού για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

1.1. Γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας

Το μερίδιο της Ευρώπης στα παγκόσμια διπλώματα ευρεσιτεχνίας είναι συγκρίσιμο με εκείνο των ΗΠΑ και της Κίνας. Ωστόσο, μόνο το ένα τρίτο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν καταχωριστεί από πανεπιστήμια της ΕΕ⁽⁴⁾ αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης. Για τους Ευρωπαίους ερευνητές και επιχειρηματίες, ο δρόμος από την ανακάλυψη και την κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας προς την αγορά είναι γεμάτος εμπόδια.

Η ΕΕ πρέπει να ξεκινήσει εκ νέου έναν ενάρτετο κύκλο καινοτομίας. Η έκθεση Draghi δείχνει ότι η αύξηση της παραγωγικότητας προκύπτει από τη συνδυαστική δράση δύο στοιχείων: αφενός, της ανατρεπτικής καινοτομίας που δημιουργείται από νέες, δυναμικές νεοφυείς επιχειρήσεις οι οποίες θέτουν υπό δοκιμασία τους κατεστημένους φορείς· αφετέρου, της βελτίωσης της αποδοτικότητας των ώριμων παραδοσιακών βιομηχανιών που εφαρμόζουν τις εν λόγω καινοτομίες. Αν αυτά τα δύο στοιχεία παρουσιάζουν αδυναμίες—κάτι που συμβαίνει στην Ευρώπη— η οικονομία παγιδεύεται σε τομείς όπου οι δυνατότητες ριζικής καινοτομίας είναι περιορισμένες και οι δαπάνες Ε&Α του ιδιωτικού τομέα επιβραδύνονται⁽⁵⁾. **Αν θέλουμε το μέλλον της βιομηχανίας να είναι ευρωπαϊκό, η ΕΕ πρέπει να δώσει νέα ώθηση στον κύκλο καινοτομίας.**

Η σύσταση και η επέκταση επιχειρήσεων στην Ευρώπη παρεμποδίζεται επί του παρόντος από τον κατακερματισμό της αγοράς, περιορισμούς στα κεφάλαια

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα.

⁽⁵⁾ ΔΝΤ, 2024, Regional Economic Outlook Note Europe: Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies, 13 Νοεμβρίου 2024.

επιχειρηματικού κινδύνου και ανεπαρκή στήριξη της καινοτομίας. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις της Ευρώπης δυσκολεύονται να επεκταθούν εντός της ενιαίας αγοράς λόγω των συνεχιζόμενων κανονιστικών φραγμών. Επίσης, έχουν πιο περιορισμένη πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια και άλλες μορφές κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου σε σύγκριση με τους ομόλογους τους στις ΗΠΑ: μόνο το 5 % των παγκόσμιων επιχειρηματικών κεφαλαίων αντλείται στην ΕΕ, έναντι 52 % στις ΗΠΑ και 40 % στην Κίνα⁽⁶⁾. Οι δύο αυτοί παράγοντες αλληλοενισχύονται: οι προοπτικές χαμηλότερης ανάπτυξης των νεοφυών επιχειρήσεων της ΕΕ και το υψηλότερο κόστος σε περίπτωση πτώχευσης μειώνουν την ελκυστικότητά τους στα μάτια των επενδυτών. Ως εκ τούτου, πολλές νεοφυείς επιχειρήσεις αναζητούν χρηματοδότηση στις ΗΠΑ και μετεγκαθίστανται εκεί για να επωφεληθούν από μια μεγαλύτερη αγορά και πελατειακή βάση.

Μια ειδική στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους θα αντιμετωπίσει τα εμπόδια που δεν επιτρέπουν την εμφάνιση και την επέκταση νέων εταιρειών. Αρχικά, θα βελτιώσει τις σχέσεις μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων και θα δημιουργήσει καλύτερες προοπτικές για την εμπορική εκμετάλλευση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Θα εξαλείψει τα εμπόδια που δημιουργεί η έλλειψη πρόσβασης σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, ο κατακερματισμός της ενιαίας αγοράς, η περιορισμένη διαθεσιμότητα και κινητικότητα ταλέντων και ειδικευμένων εργαζομένων και η ανεπαρκής στόχευση της στήριξης για την καινοτομία. Η **ευρωπαϊκή πράξη για την καινοτομία** θα προωθήσει την πρόσβαση καινοτόμων εταιρειών σε ευρωπαϊκές υποδομές έρευνας και τεχνολογίας, σε περιουσιακά στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν από δραστηριότητες E&K, οι οποίες χρηματοδοτούνται με δημόσια μέσα με σκοπό την αύξηση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, καθώς και σε ρυθμιστικά δοκιμαστήρια που επιτρέπουν στους φορείς καινοτομίας να αναπτύσσουν και να δοκιμάζουν νέες ιδέες.

Ένα ενιαίο, εναρμονισμένο σύνολο κανόνων σε επίπεδο ΕΕ από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν οι καινοτόμες εταιρείες, οπουδήποτε κι αν πραγματοποιούν επενδύσεις και ασκούν δραστηριότητες στην ενιαία αγορά, αντί να βρίσκονται αντιμέτωπες με 27 διαφορετικά νομικά καθεστώτα, θα μπορούσε πραγματικά να αλλάξει τα δεδομένα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα προτείνει το **28ο νομικό καθεστώς**, το οποίο θα απλουστεύσει τους εφαρμοστέους κανόνες και θα μειώσει το κόστος σε περίπτωση πτώχευσης· αυτό αφορά όλες τις σχετικές πτυχές του εταιρικού δικαίου, του δικαίου αφερεγγυότητας, του εργατικού και του φορολογικού δικαίου.

Όσον αφορά τις καινοτόμες εταιρείες που αναπτύσσονται στην Ευρώπη, η ΕΕ θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση που χρειάζονται. Δεν υπάρχει έλλειψη κεφαλαίων στην Ευρώπη, αλλά η διάθεση των κεφαλαίων πραγματοποιείται κυρίως μέσω τραπεζικής χρηματοδότησης και όχι μέσω ιδίων κεφαλαίων ή άλλων μορφών κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Για να δημιουργηθεί ένα καταλληλότερο περιβάλλον χρηματοδότησης για τις νεοφυείς και τις επεκτεινόμενες επιχειρήσεις, οι πρωτοβουλίες που προβλέπονται στο πλαίσιο της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων θα περιλαμβάνουν μέτρα για την τόνωση των ευρωπαϊκών επιχειρηματικών κεφαλαίων (βλ. τμήμα 2.3).

Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τον Όμιλο ΕΤΕπ και ιδιώτες επενδυτές για την ανάπτυξη επενδυτικού προγράμματος TechEU που θα συμβάλει στη γεφύρωση του χρηματοδοτικού κενού με σκοπό τη στήριξη της ανατρεπτικής καινοτομίας, την ενίσχυση της βιομηχανικής ικανότητας της Ευρώπης και την επέκταση των εταιρειών που

⁽⁶⁾ ΕΤΕπ, «The scale-up gap: Financial markets constraints holding back innovative firms in the European Union», 2024.

επενδύουν σε καινοτόμες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η καθαρή τεχνολογία, οι κρίσιμες πρώτες ύλες, η αποθήκευση ενέργειας, η κβαντική υπολογιστική, οι ημιαγωγοί, οι βιοεπιστήμες και η νευροτεχνολογία.

Καθώς αναπτύσσεται το όραμα για το μέλλον της γεωργίας και των συστημάτων τροφίμων, θα πρέπει να δοθεί στήριξη για την επιχειρηματικότητα στον τομέα της γεωργίας ως κινητήρια δύναμη για καινοτόμες και πιο βιώσιμες γεωργικές πρακτικές.

Η Ευρώπη θα στηρίζει επίσης τον διάυλο καινοτομίας και θα δώσει νέα έμφαση στην αύξηση των δαπανών για E&A και στην εξασφάλιση συντονισμού για τα έργα υψηλού αντικτύπου. Προκειμένου να καταστεί το συνολικό περιβάλλον ευνοϊκότερο για την καινοτομία, η Επιτροπή θα παρουσιάσει **πράξη για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας** προκειμένου να ενισχυθούν οι επενδύσεις στην E&A και να επιτευχθεί ο στόχος του 3 % του ΑΕΠ, να προσανατολιστεί η στήριξη της έρευνας προς στρατηγικές προτεραιότητες, να ενισχυθεί η ευθυγράμμιση μεταξύ των χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ και των κρατών μελών και να προωθηθεί η κυκλοφορία γνώσεων και ταλέντων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Όπως προτείνεται στην έκθεση Draghi, το έργο που ξεκίνησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας για τη στήριξη της επέκτασης εταιρειών υψηλού κινδύνου θα πρέπει να συνεχιστεί με περαιτέρω ανάληψη κινδύνου και άντληση έμπνευσης από στοιχεία του μοντέλου DARPA⁽⁷⁾.

Προώθηση της αριστείας στον τομέα της τεχνολογίας για την οικονομία του αύριο

Καθώς αίρονται τα εμπόδια για την επέκταση, η Ευρώπη πρέπει να εξασφαλίσει συνθήκες που ευνοούν την άνθηση των προηγμένων τεχνολογιών. Η Ευρώπη πρέπει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της καινοτομίας σε τεχνολογικούς τομείς που θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία του αύριο —όπως η τεχνητή νοημοσύνη (TN), οι τεχνολογίες ημιαγωγών και οι κβαντικές τεχνολογίες, τα προηγμένα υλικά, οι βιοτεχνολογίες, οι τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, η ρομποτική, οι διαστημικές τεχνολογίες, η συνδεδεμένη και αυτόνομη κινητικότητα κ.ά.— για την ενίσχυση της κυριαρχίας και της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της τεχνολογίας.

Η Ευρώπη έδειξε τον δρόμο για την παροχή ενός σταθερού και ασφαλούς πλαισίου στις εταιρείες που αναπτύσσουν και εκμεταλλεύονται ψηφιακές τεχνολογίες στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, με μέτρα όπως η πράξη για τα δεδομένα και η πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων, η πράξη για την κυβερνοανθεκτικότητα και η πράξη για την TN, καθώς και με τομεακές πρωτοβουλίες, όπως η πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών και ο νέος ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την υγεία. Τα ευρωπαϊκά πρότυπα επηρέασαν την εξέλιξη του παγκόσμιου κανονιστικού πλαισίου. Προτεραιότητά μας τώρα πρέπει να είναι να ανοίξουμε τον δρόμο για τα ταλέντα μας στον τομέα της τεχνολογίας και να προωθήσουμε τη βιομηχανική ανάπτυξη παγκόσμιας κλάσης στην ΕΕ ώστε να επωφεληθούμε από την αύξηση της παραγωγικότητας χάρη στην τεχνολογία.

Η Ευρώπη πρέπει να αναπτύξει τις υποδομές υπολογιστικής, υπολογιστικού νέφους και δεδομένων που απαιτούνται για την υπεροχή στον τομέα της TN. Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ήπειρο της TN, η πρωτοβουλία για εργοστάσια TN θα έχει ως στόχο να αξιοποιηθούν όλα τα οφέλη που προκύπτουν από τη συγκέντρωση και τα αποτελέσματα δικτύου σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Με βάση το παγκόσμιο δίκτυο υπερυπολογιστών της EuroHPC που υπάρχει ήδη στην Ευρώπη, η πρωτοβουλία

⁽⁷⁾ Έκθεση Draghi με τίτλο «The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations» («Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας – Μια εμπεριστατωμένη ανάλυση και συστάσεις»), σ. 248.

αποσκοπεί στη δημιουργία «εργοστασίων ΤΝ» προκειμένου να ενισχυθεί η υπολογιστική ισχύς της Ευρώπης και να καταστεί προσβάσιμη στις νεοφυείς επιχειρήσεις, στους ερευνητές και στη βιομηχανία για την εκπαίδευση, την ανάπτυξη και τη βελτίωση των οικείων μοντέλων ΤΝ. Παράλληλα, μέσω της **πράξης της ΕΕ για το υπολογιστικό νέφος και για την ανάπτυξη της ΤΝ**, η Επιτροπή θα κινητοποιήσει δημόσιες και ιδιωτικές πρωτοβουλίες με σκοπό τη δημιουργία νέων γίγα-εργοστασίων ΤΝ που ειδικεύονται στην εκπαίδευση πολύ μεγάλων μοντέλων ΤΝ για τη δημιουργία σημαντικών οικοσυστημάτων ΤΝ σε ολόκληρη την ΕΕ. Η πράξη θα καθορίσει επίσης ελάχιστα κριτήρια για τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους που προσφέρονται στην Ευρώπη. Θα συμπληρώσει τη στήριξη για τον σχεδιασμό και την κατασκευή μικροκυκλωμάτων στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων περαιτέρω δράσεων σε σχέση με τα μικροκυκλώματα ΤΝ αιχμής. Δεδομένου ότι η διαθεσιμότητα μεγάλων και υψηλής ποιότητας δεδομένων αποτελεί βασική συνιστώσα για την ανάπτυξη της ΤΝ, η Επιτροπή θα προτείνει μια **στρατηγική για την Ένωση Δεδομένων** με σκοπό τη βελτίωση και τη διευκόλυνση της ασφαλούς ανταλλαγής ιδιωτικών και δημόσιων δεδομένων, την απλούστευση του κανονιστικού καθεστώτος και της εφαρμογής του και την επιτάχυνση της ανάπτυξης νέων συστημάτων ή εφαρμογών.

Η Ευρώπη πρέπει επίσης να διατηρήσει ηγετική θέση στις **κβαντικές τεχνολογίες**, οι οποίες μπορούν να φέρουν επανάσταση στα συστήματα ψηφιακής κρυπτογράφησης — που αποτελούν τη βάση για τα υφιστάμενα μέσα επικοινωνίας στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας—, στην υγεία —μέσω της ιατρικής απεικόνισης και της ανακάλυψης φαρμάκων— και στις εμπορικές συναλλαγές. Η **κβαντική στρατηγική** και η **πράξη για την κβαντική τεχνολογία** θα βασιστούν στην υφιστάμενη πράξη για τα μικροκυκλώματα με σκοπό την αντιμετώπιση του κανονιστικού κατακερματισμού, την ευθυγράμμιση των ενωσιακών και των εθνικών προγραμμάτων και τη στήριξη των επενδύσεων σε πανευρωπαϊκές υποδομές κβαντικής υπολογιστικής, επικοινωνίας και ανίχνευσης.

Επενδύσεις στους νέους μοχλούς ανάπτυξης

Οι βιοεπιτίμηες προωθούν την καινοτομία στον τομέα της βιοτεχνολογίας και παρουσιάζουν μεγάλο δυναμικό ανταγωνιστικότητας σε διάφορους τομείς, από τον φαρμακευτικό τομέα έως τους τομείς της γεωργίας, της ενέργειας, των τροφίμων και των ζωοτροφών. Στο πλαίσιο της ταχέως αναπτυσσόμενης αγοράς βιοοικονομίας, η **στρατηγική της ΕΕ για τη βιοοικονομία** θα παράσχει σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης στην ΕΕ, ιδίως στους τομείς των υλικών βιολογικής προέλευσης, της βιοπαραγωγής, των βιοχημικών προϊόντων και της γεωργικής βιοτεχνολογίας, ενώ επίσης θα μειώσει την εξάρτησή μας από τα ορυκτά καύσιμα και θα βελτιώσει τις οικονομικές προοπτικές των αγροτικών περιοχών μας. Μια νέα **ευρωπαϊκή πράξη για τη βιοτεχνολογία** θα δημιουργήσει ένα μακρόπνοο πλαίσιο για την προώθηση της καινοτομίας σε τομείς όπως η αξιολόγηση των τεχνολογιών υγείας και οι κλινικές δοκιμές και, γενικότερα, θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που μπορούν να προσφέρουν οι βιοτεχνολογίες στην οικονομία μας.

Η ζήτηση για **καινοτόμα προηγμένα υλικά** θα αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα έτη, κάτι που θα προσελκύσει επενδύσεις και θα αναδιαμορφώσει τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Η Επιτροπή θα υποβάλει **πράξη για τα προηγμένα υλικά**, με την οποία θα δημιουργηθούν οι συνθήκες-πλαίσιο για τη στήριξη ολόκληρου του κύκλου ζωής, από την έρευνα και την καινοτομία έως τη δημιουργία νεοφυών επιχειρήσεων, την κατασκευή και την εφαρμογή.

Στο ίδιο πνεύμα, το **διάστημα** είναι ένας τομέας υψηλής τεχνολογίας που αναμένεται να ενισχυθεί εννέα φορές έως το 2030. Η ανταγωνιστικότητα του ευρωπαϊκού διαστημικού τομέα πρέπει να διατηρηθεί με καλύτερο συντονισμό των δημόσιων δαπανών, στήριξη των επενδύσεων σε ευρωπαϊκές καινοτόμες νεοφυείς και επεκτεινόμενες επιχειρήσεις και ενίσχυση της ανθεκτικότητας της διαστημικής αλυσίδας εφοδιασμού. Μια πρόταση **πράξης για το διάστημα** θα διασφαλίσει και θα βελτιώσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς διαστημικών δραστηριοτήτων, μέσω μιας δέσμης μέτρων που θα εναρμονίζει τις απαιτήσεις για την ασφάλεια, την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα των διαστημικών δραστηριοτήτων σε επίπεδο Ένωσης, και θα εξαλείψει τον κατακερματισμό που προκύπτει από την εθνική νομοθεσία.

Η πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί επίσης σημαντικό μοχλό για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης. Η αυστηρή και αποτελεσματική επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και της νομοθεσίας για τις συγκεντρώσεις, σύμφωνα με σαφείς και προβλέψιμους κανόνες, συμβάλλει στον θεμιτό ανταγωνισμό και παρέχει κίνητρα στις εταιρείες να καινοτομούν και να βελτιώνουν την αποδοτικότητά τους. Ταυτόχρονα, στον παγκόσμιο αγώνα δρόμου για την ανάπτυξη υπερπροηγμένων τεχνολογιών και πρωτοποριακών καινοτομιών, η πολιτική ανταγωνισμού πρέπει να συμβαδίζει με την εξέλιξη των αγορών και την τεχνολογική καινοτομία. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται μια νέα προσέγγιση, η οποία είναι καλύτερα προσανατολισμένη στους κοινούς στόχους και παρέχει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επεκτείνονται στις παγκόσμιες αγορές, ενώ παράλληλα πρέπει να εξασφαλίζονται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της **αναθεώρησης των κατευθυντήριων γραμμών για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων**, ώστε να δοθεί η δέουσα βαρύτητα στην καινοτομία, την ανθεκτικότητα και την επενδυτική ένταση του ανταγωνισμού σε ορισμένους στρατηγικούς τομείς υπό το πρίσμα των σοβαρών αναγκών της ευρωπαϊκής οικονομίας. Γενικότερα, η νέα προσέγγιση της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ απαιτεί όχι μόνο απλούστευση και επιτάχυνση της επιβολής, αλλά και ενίσχυση και καλύτερη στόχευσή της. Θα εξασφαλιστεί μια συνεκτική προσέγγιση που θα ευνοεί την επίτευξη των συνολικών στόχων της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας, την κάλυψη της ανάγκης αποδοτικής κλίμακας, κατά περίπτωση, και τη στήριξη της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας της ΕΕ. Για παράδειγμα, η Επιτροπή θα επανεξετάσει το πλαίσιο για τη μεταφορά τεχνολογίας⁽⁸⁾ προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες διαθέτουν σαφείς, απλούς και επικαιροποιημένους κανόνες σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που ευνοούν τον ανταγωνισμό, διευκολύνοντας έτσι τη διάδοση της τεχνολογίας, παρέχοντας κίνητρα για αρχική E&A και προωθώντας την καινοτομία. Με την επιβολή της πράξης για τις ψηφιακές αγορές, τα κλειστά οικοσυστήματα θα ανοίξουν και οι καινοτόμες επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν νέες ψηφιακές υπηρεσίες στους πελάτες. Τέλος, η Επιτροπή θα προωθήσει την ευρύτερη χρήση σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ), σε συνδυασμό με το εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας (βλ. τμήμα 2.5).

Διάδοση της καινοτομίας σε ολόκληρη την οικονομία

Η ψηφιοποίηση και η διάδοση των προηγμένων τεχνολογιών σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικονομία είναι το δεύτερο απαραίτητο στοιχείο για την αύξηση της

⁽⁸⁾ Κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τη μεταφορά τεχνολογίας και κατευθυντήριες γραμμές για τη μεταφορά τεχνολογίας.

παραγωγικότητας της Ευρώπης. Συνολικά, το 70 % της νέας αξίας που θα δημιουργηθεί στην παγκόσμια οικονομία κατά τα επόμενα 10 έτη θα είναι αποτέλεσμα της ψηφιοποίησης⁽⁹⁾.

Η ενσωμάτωση της TN σε στρατηγικούς και παραδοσιακά ισχυρούς τομείς της Ευρώπης θα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος των εν λόγω τομέων. Σήμερα, μόνο ένα περιορισμένο ποσοστό των επιχειρήσεων της ΕΕ υιοθετεί ψηφιακές τεχνολογίες: για παράδειγμα, το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί μόλις στο 13 % όσον αφορά την TN⁽¹⁰⁾. **Η στρατηγική για την εφαρμογή της TN** θα έχει ως στόχο να προωθήσει νέες βιομηχανικές χρήσεις της TN σε τομείς όπως η μεταποίηση, η αυτοκινητοβιομηχανία, η ενέργεια, η ρομποτική, η φαρμακευτική βιομηχανία και η αεροναυπηγική, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και να βελτιώσει τις δημόσιες υπηρεσίες, για παράδειγμα στους τομείς της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της δικαιοσύνης.

Με την ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών και την ενσωμάτωση της TN στον δημόσιο τομέα θα ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα. Η βελτίωση του συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ και η παροχή στήριξης για την κάθετη χρήση της TN και τη χρήση της TN στον τομέα της επιστήμης θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μέσω ενός «CERN για την TN». Στο πλαίσιο αυτό, το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας** και το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας** πρέπει να έχουν τα ίδια στρατηγικά συμφέροντα στους αντίστοιχους τομείς τους και να συνεργάζονται στενότερα για την επίτευξη αποτελεσμάτων.

Οι κορυφαίες κατασκευαστικές εταιρείες πρέπει επίσης να αυξήσουν την ένταση της Ε&Α, επιταχύνοντας παράλληλα τη διάδοση της καινοτομίας. Η σύναψη στρατηγικών εταιρικών σχέσεων με νεοφυείς επιχειρήσεις θα μπορούσε να προωθήσει την ανάπτυξη νέων προϊόντων και συστημάτων. Η μελλοντική χρηματοδότηση της έρευνας από την ΕΕ θα προωθήσει τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα με στοχευμένο τρόπο, ακολουθώντας μια στρατηγική και λιγότερο γραφειοκρατική προσέγγιση για να στηρίξει τη μετάβαση από την εφαρμοσμένη έρευνα στη φάση της επέκτασης.

Για τη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας θα χρειαστούν επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές αιχμής, συμπεριλαμβανομένων σύγχρονων δικτύων οπτικών ινών, ασύρματων και δορυφορικών λύσεων, επενδύσεων σε ικανότητες 6G και ικανότητες υπολογιστικού νέφους. Ωστόσο, η Ευρώπη βρίσκεται πολύ πίσω όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της ψηφιακής δεκαετίας με ορίζοντα το 2030 για τις συνδέσεις υποδομών. Για να διορθωθεί αυτή η κατάσταση, θα προταθούν λύσεις μέσω μιας **πράξης για τα ψηφιακά δίκτυα** προκειμένου να βελτιωθούν τα κίνητρα της αγοράς για τη δημιουργία των ψηφιακών δικτύων του μέλλοντος, να μειωθεί ο φόρτος και το κόστος συμμόρφωσης και να βελτιωθεί η ψηφιακή συνδεσιμότητα για τους τελικούς χρήστες με τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ενιαίας αγοράς συνδεσιμότητας και μιας πιο συντονισμένης πολιτικής της ΕΕ για το ραδιοφάσμα.

Εμβληματικές δράσεις — Πυλώνας 1

- Στρατηγική για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους [2ο τρίμηνο 2025]

⁽⁹⁾ Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, «For inclusive growth, leaders must embrace a global and open economic future», Ιανουάριος 2025.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Έρευνα της ΕΕ για τη χρήση των ΤΠΕ και το ηλεκτρονικό εμπόριο στις επιχειρήσεις (Ιανουάριος 2025). Παρότι αυτό αντιπροσωπεύει σημαντική ανάπτυξη σε ετήσια βάση, εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο για πολύ μεγαλύτερη χρήση της TN.

- 28ο καθεστώς [4ο τρίμηνο 2025 – 1ο τρίμηνο 2026]
- Ευρωπαϊκή πράξη για την καινοτομία [4ο τρίμηνο 2025 – 1ο τρίμηνο 2026]
- Πράξη για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας [2026]
- Πρωτοβουλία για εργοστάσια TN [1ο τρίμηνο 2025], στρατηγική για την εφαρμογή της TN, για την TN στην επιστήμη και για την Ένωση Δεδομένων [3ο τρίμηνο 2025]
- Πράξη της ΕΕ για το υπολογιστικό νέφος και για την ανάπτυξη της TN [4ο τρίμηνο 2025 – 1ο τρίμηνο 2026]
- Κβαντική στρατηγική της ΕΕ [2ο τρίμηνο 2025] και πράξη για την κβαντική τεχνολογία [4ο τρίμηνο 2025]
- Ευρωπαϊκή πράξη για τη βιοτεχνολογία και στρατηγική για τη βιοοικονομία [2025-2026]
- Στρατηγική για τις βιοεπιστήμες [2ο τρίμηνο 2025]
- Πράξη για τα προηγμένα υλικά [2026]
- Πράξη για το διάστημα [2ο τρίμηνο 2025]
- Επανεξέταση των οριζόντιων κατευθυντήριων γραμμών για τον έλεγχο συγκεντρώσεων
- Πράξη για τα ψηφιακά δίκτυα [4ο τρίμηνο 2025]

1.2. Ένας κοινός χάρτης πορείας για την απανθρακοποίηση και την ανταγωνιστικότητα

Η Ευρώπη έχει καθορίσει ένα φιλόδοξο πλαίσιο για να καταστεί μια **απανθρακοποιημένη οικονομία έως το 2050**. Θα συνεχίσει στην ίδια πορεία, μεταξύ άλλων μέσω του ενδιάμεσου στόχου του 90 % για το 2040⁽¹¹⁾. Το πλαίσιο αυτό μπορεί να γίνει η κινητήρια δύναμη για την ανταγωνιστικότητα αν οι στόχοι και οι πολιτικές ευθυγραμμίζονται επαρκώς, διότι παρέχει βεβαιότητα και προβλεψιμότητα τόσο για τις εταιρείες όσο και για τους επενδυτές. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την έκθεση Draghi, οι πολιτικές απανθρακοποίησης αποτελούν ισχυρή κινητήρια δύναμη για ανάπτυξη όταν είναι επαρκώς ενσωματωμένες στις βιομηχανικές, ανταγωνιστικές, οικονομικές και εμπορικές πολιτικές. Η πεποίθηση αυτή θα αποτελέσει πηγή έμπνευσης για την πρωτοβουλία της **συμφωνίας για καθαρή βιομηχανία**, η οποία έχει στόχο να καθιερώσει την ΕΕ ως ελκυστικό τόπο για τη μεταποίηση, μεταξύ άλλων για ενεργοβόρες βιομηχανίες, και να προωθήσει την καθαρή τεχνολογία και νέα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα, για να επιτευχθούν οι συμφωνηθέντες στόχοι της για την απανθρακοποίηση.

⁽¹¹⁾ Βλ. Η επιλογή της Ευρώπης: Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2024–2029.

Οικονομικά προσιτή ενέργεια

Η ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει εξ αρχής το ζήτημα των υψηλών και ασταθών τιμών ενέργειας για τις εταιρείες και τα νοικοκυριά της Ευρώπης. Οι τιμές της ενέργειας είναι πολύ υψηλότερες από ό,τι σε ανταγωνίστριες περιφέρειες και παρουσιάζουν σημαντική διακύμανση στο εσωτερικό της ΕΕ. Ορισμένα από τα αίτια των υψηλών τιμών της ενέργειας στην Ευρώπη είναι διαρθρωτικά. Η Ευρώπη εξαρτάται από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων για τα δύο τρίτα σχεδόν της ενέργειάς της. Η χειραγώγηση αυτής της εξάρτησης από τη Ρωσία στο πλαίσιο του επιθετικού πολέμου της κατά της Ουκρανίας αποτελεί τη σημαντικότερη αιτία για τις πλέον πρόσφατες απότομες αυξήσεις των τιμών. Η εξάρτηση αυτή μπορεί να μειωθεί μόνο με την πάροδο του χρόνου, καθώς παράγεται μεγαλύτερο μερίδιο ενέργειας από απανθρακοποιημένη παραγωγή στην Ευρώπη. Κατά συνέπεια, η ΕΕ πρέπει να επιταχύνει τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας και να προωθήσει τον εξηλεκτρισμό. Ωστόσο, είναι δυνατό να μετριαστούν ορισμένες από τις συνιστώσες του κόστους των τιμών της ενέργειας **βραχυπρόθεσμα**, διότι καθορίζονται από ανεπάρκειες στον σχεδιασμό των τιμολογίων δικτύου και της φορολογίας ή από τη μη ενοποίηση της αγοράς ενέργειας.

Τα ζητήματα αυτά θα αντιμετωπιστούν με το **σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια**, μέσω ενός φάσματος μέτρων που θα διασφαλίζουν ότι τα νοικοκυριά και οι βιομηχανικοί πελάτες έχουν ευρύτερη άμεση πρόσβαση σε ενέργεια χαμηλού κόστους. Το σχέδιο θα συμβάλει στην αξιοποίηση των οφελών από τη μείωση του κόστους της ενέργειας τα οποία προκύπτουν από την περαιτέρω ενοποίηση της αγοράς, θα επεκτείνει τη χρήση εγγυήσεων και μέσων μείωσης του κινδύνου για τη διευκόλυνση της σύναψης μακροπρόθεσμων συμφωνιών αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θα παράσχει κίνητρα στους βιομηχανικούς πελάτες για την παροχή υπηρεσιών ευελιξίας της ζήτησης και θα ενθαρρύνει τη δίκαιη κατανομή του κόστους για το ενεργειακό σύστημα μέσω καλύτερα σχεδιασμένων τιμολογίων.

Αναπόσπαστο στοιχείο αυτού του σχεδίου είναι οι επενδύσεις στα δίκτυα της Ευρώπης, οι οποίες θα πλαισιώνουν την πρόοδο προς ένα ενεργειακό σύστημα μηδενικών καθαρών εκπομπών, θα μειώνουν τους κινδύνους περικοπής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα αξιοποιούν τα οφέλη από την ενιαία αγορά ενέργειας της Ευρώπης. Η Ευρώπη πρέπει να επενδύσει περισσότερο στον εκσυγχρονισμό και την επέκταση του δικτύου υποδομών μεταφοράς και διανομής ενέργειας, επιταχύνοντας τις επενδύσεις σε δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υδρογόνου και διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και σε συστήματα αποθήκευσης.

Επιχειρηματική προοπτική για καθαρή παραγωγή

Για να στρέψει την οικονομία προς την καθαρή παραγωγή και την κυκλικότητα, η ΕΕ χρειάζεται να αναπτύξει πρωτοπόρες αγορές και πολιτικές για την επιβράβευση όσων πρωτοστατούν στον τομέα αυτόν. Η ισχυρότερη κινητήρια δύναμη σε αυτήν τη διαδικασία είναι η αξιοποίηση της ισχύος της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω νέων μέτρων ενθάρρυνσης της ζήτησης για προϊόντα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, όπως η συγκριτική αξιολόγηση / επισήμανση, η θέση σχετικών όρων ή προτιμήσεων στις δημόσιες συμβάσεις ή τα οικονομικά κίνητρα μέσω συμβάσεων επί διαφοράς. Λειτουργώντας ως συντονίστρια μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών, η Επιτροπή θα προωθεί τη συγκέντρωση της ζήτησης και θα συντονίζει τη δράση μεταξύ

κρατών μελών, μεταξύ άλλων μέσω ευρύτερης και ευκολότερης χρήσης των συστημάτων δημοπρασίας ως υπηρεσίας⁽¹²⁾.

Παράλληλα με τα κίνητρα ενθάρρυνσης της ζήτησης, οι παραγωγοί καθαρών τεχνολογιών χρειάζονται βοήθεια για να μετατρέψουν την καινοτόμο δραστηριότητα σε ηγετική θέση στον τομέα της μεταποίησης. Για την καλύτερη πλαισίωση των εταιρειών, ιδίως των ενεργοβόρων, στις προσπάθειές τους να στραφούν σε καθαρές τεχνολογίες απαιτείται ευέλικτο και υποστηρικτικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων. Στη **συμφωνία για καθαρή βιομηχανία**, η Επιτροπή θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο οι επαρκώς στοχευμένες, απλουστευμένες ενισχύσεις μπορούν να ενθαρρύνουν περαιτέρω τις επενδύσεις για την απανθρακοποίηση, αποφεύγοντας παράλληλα στρεβλώσεις στην αγορά. Στο ίδιο πνεύμα, η Επιτροπή θα καλέσει τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε τα στοιχεία των φορολογικών τους συστημάτων που επηρεάζουν τα κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις, όπως οι κανόνες απόσβεσης και οι πιστώσεις φόρου, να είναι ευνοϊκά για την επιχειρηματική προοπτική της καθαρής παραγωγής.

Ενεργοβόροι τομείς, όπως του χάλυβα, των μετάλλων και των χημικών προϊόντων, συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον ευάλωτων σε αυτήν τη φάση της μετάβασης. Αυτές οι βιομηχανίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του ευρωπαϊκού συστήματος μεταποίησης, διότι παράγουν ορισμένες ζωτικής σημασίας εισροές για ολόκληρες αξιακές αλυσίδες. Για την πλαισίωση της μετάβασής τους, θα παρουσιαστούν ειδικά προσαρμοσμένα σχέδια δράσης για ορισμένες από αυτές μετά τη συμφωνία για καθαρή βιομηχανία, με βάση τον στενό διάλογο και τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Για παράδειγμα, την άνοιξη του 2025, στο **σχέδιο δράσης για τον χάλυβα και τα μέταλλα** θα προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα για την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών, την πρόσβαση σε πρωτογενή και δευτερογενή υλικά, τη χρήση μέσων εμπορικής άμυνας, ενώ θα καθορίζεται και μακροπρόθεσμη λύση για την αντικατάσταση των ισχυόντων μέτρων διασφάλισης λαμβανομένης υπόψη της παγκόσμιας πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας εκτός αγοράς. Η **δέσμη μέτρων για τη χημική βιομηχανία** στα τέλη του 2025 θα είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, καθώς και για την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, ενώ θα αφορά επίσης και τον εφοδιασμό με χημικά προϊόντα κρίσιμης σημασίας.

Η κινητικότητα και η τεχνολογική ουδετερότητα είναι καίριας σημασίας για την ανταγωνιστικότητα. Η Επιτροπή δρομολόγησε τον στρατηγικό διάλογο με τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας για την επείγουσα αντιμετώπιση των σημερινών προκλήσεων και τον σχεδιασμό συγκεκριμένων στρατηγικών και λύσεων ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτή η καίριας σημασίας βιομηχανία θα έχει στέρεο μέλλον στην Ευρώπη. Ο διάλογος θα αφορά τις προκλήσεις σχετικά με την καινοτομία και την ηγετική θέση ως προς τις μελλοντικές τεχνολογίες, την καθαρή μετάβαση και την απανθρακοποίηση, την πρόσβαση σε παγκοσμίως ανταγωνιστικές εισροές και την ασφάλεια του εφοδιασμού, την εργασία και τις δεξιότητες, το παγκόσμιο δίκαιο εμπόριο και τον ανταγωνισμό, τον κανονιστικό εξορθολογισμό και την εφαρμογή, καθώς και την τόνωση της ζήτησης, με επενδύσεις σε υποδομές επαναφόρτισης και με την προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων. Τα πρότυπα CO₂ παρέχουν μακροπρόθεσμη βεβαιότητα ώστε να διοχετευθούν οι αναγκαίες επενδύσεις. Στο πλαίσιο του διαλόγου, θα εντοπίσουμε άμεσες λύσεις για να διασφαλίσουμε την ικανότητα της βιομηχανίας για επενδύσεις, εξετάζοντας ενδεχόμενες

⁽¹²⁾ Η «δημοπρασία ως υπηρεσία» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στο πλαίσιο του Ταμείου Καινοτομίας της ΕΕ για την Τράπεζα Υδρογόνου, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να στηρίζουν επιλέξιμα έργα για τα οποία δεν επαρκούσε η χρηματοδότηση της ΕΕ.

δυνατότητες ευελιξίας ώστε να βεβαιωθούμε ότι η βιομηχανία μας παραμένει ανταγωνιστική, χωρίς να μειώνουμε το επίπεδο φιλοδοξίας των στόχων του 2025. Επιπλέον, για την επίτευξη του στόχου κλιματικής ουδετερότητας για τα αυτοκίνητα έως το 2035 θα απαιτηθεί μια τεχνολογικά ουδέτερη προσέγγιση, στο πλαίσιο της οποίας τα συνθετικά καύσιμα θα διαδραματίσουν τον δικό τους ρόλο μέσω στοχευμένης τροποποίησης των κανονιστικών ρυθμίσεων στο πλαίσιο της προβλεπόμενης επανεξέτασης. Ο διάλογος θα τροφοδοτήσει ένα **σχέδιο δράσης της ΕΕ για τον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας**, το οποίο θα περιλαμβάνει φιλόδοξες πρωτοβουλίες από την πλευρά και της προσφοράς και της ζήτησης, όπως μια πρόταση για τον οικολογικό προσανατολισμό των εταιρικών στόλων.

Παράλληλα, η Επιτροπή θα υποβάλει **επενδυτικό σχέδιο για βιώσιμες μεταφορές** με πρόσθετα μέτρα για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου των επενδύσεων που είναι αναγκαίες για την ταχεία αύξηση των υποδομών φόρτισης και την παραγωγή και διανομή ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για τις μεταφορές. Μια νέα στρατηγική θα αναδείξει τον ρόλο που θα διαδραματίζουν **οι λιμένες και ο ναυτιλιακός κλάδος** της Ευρώπης στη μελλοντική οικονομία της ΕΕ, ενώ θα καταβληθούν επίσης πρόσθετες προσπάθειες για την ενίσχυση της διασυνοριακής σιδηροδρομικής συνδεσιμότητας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου σχεδίου για ένα φιλόδοξο ευρωπαϊκό σιδηροδρομικό δίκτυο μεγάλης ταχύτητας.

Η Ευρώπη χρειάζεται να καταπολεμήσει τη διαρροή άνθρακα από τις βιομηχανίες της. Η κατάσταση των ενεργοβόρων βιομηχανιών που περιλαμβάνονται στο ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ) και η ανάγκη για ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων καταστροφής και των ακούσιων συνεπειών στις αξιακές αλυσίδες θα ληφθούν υπόψη κατά την επικείμενη επανεξέταση του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα⁽¹³⁾. Για να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού, με την επανεξέταση αυτή θα αναλυθεί η ενδεχόμενη επέκταση του πεδίου εφαρμογής σε περαιτέρω τομείς και κατάντη προϊόντα, καθώς και ενδεχόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στις εξαγωγές συναφών εμπορευμάτων. Έτσι θα ενισχυθεί ο στόχος της πρόληψης της «διαρροής άνθρακα» και της εξασφάλισης μεγαλύτερου αντικτύπου όσον αφορά την προώθηση της παγκόσμιας τιμολόγησης του άνθρακα και, κατά συνέπεια, ίσων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο.

Για την προστασία και την προώθηση της **καθαρής τεχνολογίας και της απανθρακοποιημένης μεταποίησης** στην ΕΕ, η συμφωνία για την καθαρή βιομηχανία και τα παραδοτέα της θα κινητοποιήσουν με συντονισμένο τρόπο διάφορους μοχλούς πολιτικής, από διευκολύνσεις για τις διαδικασίες αδειοδότησης και έγκρισης έως κίνητρα βιομηχανικής πολιτικής, από μεταρρυθμισμένους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις έως μέσα εμπορικής άμυνας, από στοχευμένες επενδύσεις στο πλαίσιο της Global Gateway και διεθνείς εταιρικές σχέσεις έως τη διευρυμένη πρόσβαση στην αγορά. Η παρέμβαση σε επίπεδο πολιτικής θα βασίζεται στην αξιολόγηση των αναγκών και των προοπτικών της αγοράς, επικεντρωνόμενη σε τεχνολογίες καίριας σημασίας για την απανθρακοποίηση και την οικονομική ανθεκτικότητα, σε αναδυόμενους τομείς ή σε τεχνολογίες για τις οποίες η τρέχουσα εσωτερική παραγωγή της ΕΕ κινδυνεύει να τεθεί υπό πίεση από διεθνείς ανταγωνιστές που επωφελούνται από άνισους όρους ανταγωνισμού, επιδοτήσεις ή πολιτικές στήριξης που οδηγούν σε πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα εκτός αγοράς.

⁽¹³⁾ Αυτή η επανεξέταση είναι ανεξάρτητη από τις τρέχουσες προετοιμασίες για την απλούστευση ορισμένων πτυχών του μηχανισμού βραχυπρόθεσμα. Βλ. τμήμα 2.1 κατωτέρω.

Οι ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες δημιουργούνται σε μεγάλο βαθμό στην Ευρώπη, παρέχοντας έτσι ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την οικονομία της ΕΕ. Για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας θα απαιτηθούν αρνητικές εκπομπές. Θα αναπτυχθούν κίνητρα, π.χ. στο πλαίσιο της επανεξέτασης της οδηγίας για το ΣΕΔΕ το 2026, για τη δημιουργία επιχειρηματικής προοπτικής για μόνιμες απορροφήσεις άνθρακα με σκοπό την αντιστάθμιση των υπολειμματικών εκπομπών από τομείς στους οποίους είναι δύσκολο να μειωθούν οι εκπομπές.

Τέλος, το **όραμα για τη γεωργία και την παραγωγή τροφίμων της ΕΕ** θα καθορίσει τον τρόπο διασφάλισης της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας εντός των ορίων του πλανήτη για τους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων, ώστε να διασφαλίζονται ακμάζουσες αγροτικές περιοχές, επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα. Το ευρωπαϊκό σύμφωνο για τους ωκεανούς θα επιτρέψει στην Ευρώπη να αξιοποιήσει την τεράστια θαλάσσια περιοχή και την ακτογραμμή της για να τονώσει την καινοτομία μέσω νέων γαλάζιων τεχνολογιών, παραγωγής καθαρής ενέργειας και επισιτιστικής ασφάλειας.

Αξιοποίηση του δυναμικού της κυκλικής οικονομίας

Η αποδοτική χρήση πόρων και η τόνωση της κυκλικής χρήσης υλικών συμβάλλουν στην απανθρακοποίηση, την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ασφάλεια. Η αξία του δυναμικού κυκλικότητας της ευρωπαϊκής αγοράς ανακατασκευής προβλέπεται να αυξηθεί από τα τρέχοντα επίπεδά της, που ανέρχονται στα 31 δισ. EUR, στα 100 δισ. EUR έως το 2030, δημιουργώντας 500 000 νέες θέσεις εργασίας⁽¹⁴⁾. Η Ευρώπη πρέπει να επιδιώξει τη δημιουργία ενιαίας αγοράς για τα απόβλητα, τα δευτερογενή και τα επαναχρησιμοποιήσιμα υλικά, ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα και να επεκταθεί η ανακύκλωση. Μια πρόταση **πράξης για την κυκλική οικονομία** θα λειτουργήσει καταλυτικά για επενδύσεις στην ικανότητα ανακύκλωσης και θα ενθαρρύνει τη βιομηχανία της ΕΕ να υποκαταστήσει στην πράξη τα παρθένα υλικά και να μειώσει την υγειονομική ταφή και την αποτέφρωση χρησιμοποιημένων πρώτων υλών. Η πράξη αυτή θα συνοδεύεται από την ανάπτυξη απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού για σημαντικές ομάδες προϊόντων.

Εμβληματικές δράσεις — Πυλώνας 2

- Συμφωνία για καθαρή βιομηχανία και σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια [1ο τρίμηνο 2025]
- Πράξη για την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας [4ο τρίμηνο 2025]
- Σχέδιο δράσης για τον εξηλεκτρισμό και δέσμη μέτρων για τα ευρωπαϊκά δίκτυα [1ο τρίμηνο 2026]
- Νέο πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων [2ο τρίμηνο 2025]
- Σχέδιο δράσης για τον χάλυβα και τα μέταλλα [2025]
- Δέσμη μέτρων για τη χημική βιομηχανία [4ο τρίμηνο 2025]

⁽¹⁴⁾ Παγκόσμια Τράπεζα, 2022.

- Στρατηγικός διάλογος για το μέλλον της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας και σχέδιο δράσης για τη βιομηχανία [1ο τρίμηνο 2025]
- Επενδυτικό σχέδιο για βιώσιμες μεταφορές [3ο τρίμηνο 2025]
- Ευρωπαϊκή στρατηγική για τους λιμένες και βιομηχανική ναυτιλιακή στρατηγική [2025]
- Σχέδιο σιδηροδρόμων μεγάλης ταχύτητας [2025]
- Επανεξέταση του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα [2025]
- Πράξη για την κυκλική οικονομία [4ο τρίμηνο 2026]
- Όραμα για τη γεωργία και τα τρόφιμα [1ο τρίμηνο 2025]
- Σύμφωνο για τους ωκεανούς [2ο τρίμηνο 2025]
- Τροποποίηση του νομοθετήματος για το κλίμα [2025]

1.3. Μείωση των υπερβολικών εξαρτήσεων και ενίσχυση της ασφάλειας

Οι παγκόσμιες συνδέσεις που έχει δημιουργήσει η ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο στηρίζουν τόσο την οικονομική ανάπτυξη όσο και την ασφάλεια. Η ΕΕ είναι εξαιρετικά ανοικτή στον τομέα του εμπορίου, γεγονός το οποίο δημιουργεί βαθιές διασυνδέσεις ενώ στηρίζει διαφορετικές αλυσίδες εφοδιασμού και στενές συμμαχίες με βασικούς εταίρους. Το εμπόριο θα είναι καίριας σημασίας για τη μελλοντική ανάπτυξη της ΕΕ.

Σε ένα παγκόσμιο οικονομικό σύστημα το οποίο κατακερματίζεται από τον γεωπολιτικό ανταγωνισμό και τις εμπορικές εντάσεις, η ΕΕ πρέπει να ενσωματώσει πιο ενεργά τα ζητήματα ασφάλειας και ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας στις οικονομικές πολιτικές της. Το περιβάλλον ασφάλειας αποτελεί προϋπόθεση για την οικονομική επιτυχία και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ. Οι επιχειρήσεις δεν πραγματοποιούν μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε τομείς στους οποίους υφίσταται αβεβαιότητα σχετικά με το περιβάλλον ασφάλειας ή απειλές για κρίσιμες υποδομές· τομείς στους οποίους φοβούνται ότι οι αλυσίδες εφοδιασμού τους θα διαταραχθούν και θα συρρικνωθούν ως αποτέλεσμα διεθνών εντάσεων· ή τομείς στους οποίους οι επενδύσεις τους κινδυνεύουν να εξαλειφθούν από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, λόγω άνισων όρων ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Ταυτόχρονα, η ασφάλεια και η ανθεκτικότητα μπορούν να αποτελέσουν κινητήρια δύναμη για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία.

Εμπόριο και οικονομική ασφάλεια

Το εμπόριο με τρίτες χώρες αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη για την ευημερία της Ευρώπης. Σήμερα, το εξωτερικό εμπόριο εμπορευμάτων και υπηρεσιών αντιπροσωπεύει ήδη σημαντικό μερίδιο του ΑΕΠ της ΕΕ. Το 2023 το διατλαντικό εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ υπερέβη τα 1,5 τρισ. EUR· από κοινού, η ΕΕ και οι ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 30 % του παγκόσμιου εμπορίου. Κοιτώντας προς το μέλλον, το 90 % της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης προβλέπεται να πραγματοποιηθεί εκτός των συνόρων της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας το εμπόριο να έχει ιδιαίτερα ανοικτό

χαρακτήρα, όχι μόνο για τη διατήρηση της ευημερίας της Ευρώπης, αλλά και για την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς της.

Η ικανότητα της ΕΕ να διαφοροποιεί και να μειώνει τις εξαρτήσεις της θα καθοριστεί από τις αποτελεσματικές εταιρικές της σχέσεις. Η ΕΕ διαθέτει ήδη το μεγαλύτερο και ταχύτερα αναπτυσσόμενο δίκτυο εμπορικών συμφωνιών στον κόσμο, το οποίο καλύπτει 76 χώρες που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ήμισυ του εμπορίου της ΕΕ. Είμαστε ο υπ' αριθμόν ένα εμπορικός εταίρος για 72 χώρες που αντιπροσωπεύουν το 38 % του παγκόσμιου ΑΕΠ. Κινητοποιούμε επίσης δέσμες επενδυτικών μέτρων της Global Gateway σε ολόκληρο τον κόσμο, σε βασικούς τομείς που συνδέουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρώπης με τα συμφέροντα των εταίρων της.

Η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη **συμφωνία ΕΕ-Mercosur** και ο εκσυγχρονισμός της **συνολικής συμφωνίας ΕΕ-Μεξικού** καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο το αμοιβαία επωφελές εμπόριο μπορεί να συμβαδίζει με τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού και αμοιβαιότητας και με την ενίσχυση της οικονομικής ασφάλειας. Για παράδειγμα, ξεκινώντας από το σενάριο βάσης των 84 δις. EUR σε ετήσιες εξαγωγές της ΕΕ, η κατάργηση των υψηλών δασμών της Mercosur θα επιτρέψει στους εξαγωγείς της ΕΕ να εξοικονομήσουν πάνω από 4 δις. EUR σε τελωνειακούς δασμούς ετησίως⁽¹⁵⁾ και θα παράσχει το «πλεονέκτημα του πρωτοπόρου». Η πρόσβαση σε δημόσιες συμβάσεις, η αποκλειστική προτιμησιακή πρόσβαση σε ορισμένες κρίσιμες πρώτες ύλες και πράσινα εμπορεύματα και η προστασία περισσότερων από 350 γεωγραφικών ενδείξεων της ΕΕ για παραδοσιακά προϊόντα διατροφής αποτελούν σημαντικές ευκαιρίες για την αύξηση του εμπορίου. Ταυτόχρονα, προβλέπονται διασφαλίσεις για ευαίσθητους τομείς⁽¹⁶⁾. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται στενά με τους εταίρους της για να συνεχίσει να επεκτείνει το τεράστιο δίκτυο εμπορικών συμφωνιών της, ανοίγοντας έτσι την πρόσβαση στην αγορά για τις ευρωπαϊκές εταιρείες και διασφαλίζοντας μεγαλύτερη αμοιβαιότητα, ενώ παράλληλα προωθεί το ανοικτό και βάσει κανόνων παγκόσμιο εμπόριο υπό τη διαχείριση ενός εκσυγχρονισμένου ΠΟΕ.

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να προσαρμόζει την προσφορά της και να αναζητά νέους τρόπους εμβάθυνσης των εταιρικών σχέσεων και δημιουργίας οφέλους για τις επιχειρήσεις μας, από τις **συμφωνίες για το ψηφιακό εμπόριο** (με υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεις με την Κορέα και οριστικοποιημένες διαπραγματεύσεις με τη Σιγκαπούρη) και τις **συμφωνίες αμοιβαίας αναγνώρισης** (που είναι σε ισχύ ή υπό ανάπτυξη με διάφορους εταίρους, μεταξύ των οποίων η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Ιαπωνία, η Νέα Ζηλανδία, η Ελβετία και οι ΗΠΑ, και μειώνουν το κόστος των διαδικασιών συμμόρφωσης) έως τις **συμφωνίες διευκόλυνσης των βιώσιμων επενδύσεων** (η πρώτη εκ των οποίων οριστικοποιήθηκε, ενώ άλλες βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης). Για τον σκοπό αυτό, οι νέες μας **εταιρικές σχέσεις καθαρού εμπορίου και επενδύσεων** θα συνδυάσουν στοχευμένους εμπορικούς και επενδυτικούς κανόνες, επενδύσεις της Global Gateway και ρυθμιστική συνεργασία, σε μια ενιαία εταιρική σχέση η οποία θα αφορά το σύνολο της δημόσιας διοίκησης. Θα προσφέρουν ευκαιρίες για τη διασφάλιση του εφοδιασμού με

⁽¹⁵⁾ Ο μέσος εισαγωγικός δασμός στη Mercosur, που φτάνει το 13,5 %, είναι υψηλότερος από ό,τι σε πολλές άλλες περιοχές. Αντιθέτως, ο μέσος δασμός που εφαρμόζεται από την ΕΕ σε όλα τα εισαγόμενα εμπορεύματα είναι 1,8 %. Ως εκ τούτου, τα οφέλη από τη δασμολογική ελευθέρωση με τη Mercosur είναι υψηλά για την ΕΕ.

⁽¹⁶⁾ Πρόσθετοι προστατευτικοί μηχανισμοί, όπως ρήτρες διασφάλισης, επιτρέπουν στην ΕΕ να αντιδράσει εάν διαπιστωθεί ότι οι εισαγωγές από τη Mercosur, όπως οι εισαγωγές βόειου κρέατος στο πλαίσιο δασμολογικής ποσόστωσης, προκαλούν σημαντική ζημία στις αγορές της ΕΕ. Πέραν των ρητρών διασφάλισης, η Επιτροπή θα κινητοποιήσει πρόσθετη στήριξη με τη δημιουργία αποθεματικού, ύψους τουλάχιστον 1 δις. EUR, για την απίθανη περίπτωση στην οποία προκύψουν διαταραχές της αγοράς μετά την εφαρμογή της συμφωνίας.

πρώτες ύλες, καθαρή ενέργεια, βιώσιμα καύσιμα μεταφορών και καθαρή τεχνολογία από ολόκληρο τον κόσμο, επεκτείνοντας παράλληλα τις ευρωπαϊκές βιώσιμες επενδύσεις που είναι επωφελείς για τις χώρες-εταίρους και συμβάλλοντας στην επίτευξη των παγκόσμιων ενεργειακών στόχων που προωθεί η πρόεδρος von der Leyen. Στο πλαίσιο του νέου **συμφώνου για τη Μεσόγειο**, μια φιλόδοξη πρωτοβουλία διαμεσογειακής συνεργασίας στους τομείς της ενέργειας και της καθαρής τεχνολογίας θα τονώσει τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις μεγάλης κλίμακας σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ταυτόχρονα, οι εμπορικές σχέσεις της ΕΕ ενδέχεται κάποιες φορές να δημιουργήσουν κινδύνους. Σε ένα όλο και πιο τεταμένο περιβάλλον, οι υπερβολικές εξαρτήσεις μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης ή ακόμη και να χρησιμοποιηθούν ως όπλα. Οι βιομηχανικές πολιτικές ορισμένων τρίτων χωρών μπορεί να επιδιώκουν σκοπίμως τη δημιουργία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας και στρατηγικών εξαρτήσεων. Το ζήτημα αυτό απαιτεί την κατανόηση των κινδύνων και την αντίστοιχη αντιμετώπισή τους με στοχευμένο και αναλογικό τρόπο.

Όταν η ευρωπαϊκή αγορά βασίζεται μόνο σε έναν ή σε λίγους προμηθευτές βασικών εμπορευμάτων, υπηρεσιών ή άλλων εισροών, η ΕΕ χρειάζεται πολιτικές και επενδύσεις για να διασφαλίσει την οικονομική της ασφάλεια και να ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες οπλοποίησης των εξαρτήσεων ή οικονομικού εξαναγκασμού. Η έκθεση Draghi περιγράφει αναλυτικά τον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη πρέπει να διασφαλίσει την ανθεκτικότητα των αλυσίδων εφοδιασμού της, ιδίως όσον αφορά τις κρίσιμες πρώτες ύλες, ή τις εισαγωγές βασικών προηγμένων καθαρών ή ψηφιακών τεχνολογιών, όπως οι ημιαγωγοί. Ένα άλλο παράδειγμα είναι οι τρέχουσες εξαρτήσεις εφοδιασμού για τις δραστικές ουσίες για φάρμακα κρίσιμης σημασίας, τα οποία είναι απαραίτητα για τη δημόσια υγεία εν γένει και για ορισμένους ασθενείς ειδικότερα, ή τα λιπάσματα, τα οποία στηρίζουν την επισιτιστική ασφάλεια.

Η Ευρώπη πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει πολιτικές για τη μείωση των εξαρτήσεων της από μεμονωμένους προμηθευτές ή προμηθευτές υψηλής συγκέντρωσης σε βασικούς τομείς, μέσω της ανακύκλωσης, της καινοτομίας και της έρευνας, της στοχευμένης χρηματοδοτικής στήριξης για τη δημιουργία ή την προώθηση εγχώριων ικανοτήτων μεταποίησης ή παρασκευής και τη δημιουργία εφεδρικών συστημάτων και αποθεμάτων, καθώς και μέσω των διμερών και πολυμερών εταιρικών σχέσεων για τη διαφοροποίηση που αναφέρονται ανωτέρω. Επιπλέον, στο πλαίσιο του ρωσικού ενεργειακού εκβιασμού που συνδέεται με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας, η Επιτροπή θα παρουσιάσει χάρτη πορείας σχετικά με νόμιμα μέτρα για τον τερματισμό των ρωσικών εισαγωγών ενέργειας.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της για την οικονομική ασφάλεια⁽¹⁷⁾, η ΕΕ καθόρισε τέσσερις τομείς κινδύνου και δέκα κρίσιμες τεχνολογίες. Με βάση τις διεξοδικές εκτιμήσεις κινδύνου που βρίσκονται σε εξέλιξη, θα ληφθούν αναλογικά και στοχευμένα μέτρα μετριασμού για την προστασία, την προώθηση και τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων, με σκοπό την αντιμετώπιση των διαπιστωθέντων κινδύνων και την αύξηση της ανθεκτικότητας. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα όπως ο έλεγχος των άμεσων ξένων επενδύσεων, οι έλεγχοι των εξαγωγών και η παρακολούθηση των εξερχόμενων επενδύσεων. Η Επιτροπή θα αναπτύξει πρότυπα οικονομικής ασφάλειας για βασικές αλυσίδες εφοδιασμού με εταίρους της G7 και άλλους ομόφρονες εταίρους.

Αθέμιτος ανταγωνισμός και δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού

⁽¹⁷⁾ Κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Στρατηγική για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομικής ασφάλειας» [JOIN(2023) 20].

Στις περιπτώσεις όπου ο αθέμιτος ανταγωνισμός απειλεί την ενιαία αγορά μας, θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιούμε τα προστατευτικά εργαλεία που έχουμε στη διάθεσή μας, όπως τα μέσα εμπορικής άμυνας, και να εφαρμόζουμε αυστηρά τον κανονισμό για τις ξένες επιδοτήσεις. Ο κατάλληλος συνδυασμός αυτών των στοιχείων ποικίλλει από τομέα σε τομέα. Η ΕΕ θα συνεχίσει επίσης να ασκεί πίεση για ένα εκσυγχρονισμένο εγχειρίδιο κανόνων του ΠΟΕ.

Ο εντατικότερος συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών και κάποια είδη συγκέντρωσης της ζήτησης ή από κοινού αγοράς σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να αυξήσουν τη μόχλευση προς τους ξένους προμηθευτές. Για παράδειγμα, είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ να διασφαλιστεί ο αξιόπιστος και διαφοροποιημένος εφοδιασμός με πρώτες ύλες, δεδομένου ότι αποτελούν σημαντικές εισροές για τους τομείς της ενέργειας, της παραγωγής τροφίμων και της βιομηχανίας. Σε συνέχεια της εφαρμογής της πράξης για τις κρίσιμες πρώτες ύλες, πρέπει να επιδιωχθεί μια πολιτική που θα συνδυάζει την προώθηση της εγχώριας παραγωγής, τη δημιουργία αποθεμάτων και τη διαφοροποίηση. Μετά την πρόσφατη εμπειρία με το AggregateEU, η Επιτροπή θα δημιουργήσει **μια πλατφόρμα για την από κοινού αγορά κρίσιμων πρώτων υλών** με σκοπό τον προσδιορισμό των αναγκών των βιομηχανιών της ΕΕ, τη συγκέντρωση της ζήτησης και τον συντονισμό των από κοινού αγορών. Ομοίως, η **πράξη για τα φάρμακα κρίσιμης σημασίας** θα έχει ως στόχο την ενίσχυση του εφοδιασμού με φάρμακα κρίσιμης σημασίας και τα συστατικά τους, την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς και τη μείωση των εξαρτήσεων.

Η ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει την πρόκληση που προκύπτει από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και από την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Αιτία αυτών είναι συχνά οι συστηματικές και προκαλούμενες από το κράτος υπερεπενδύσεις και επιδοτήσεις, οι οποίες συγκεντρώνονται κατά μήκος των αλυσίδων εφοδιασμού σε κρίσιμους και στρατηγικούς βιομηχανικούς τομείς. Η διαρθρωτική πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα εκτός αγοράς μεταφράζεται σε επιθετικές στρατηγικές εξαγωγών της αγοράς, οι οποίες αυξάνουν την πίεση που ασκείται στους Ευρωπαίους παραγωγούς, οι οποίοι ήδη αντιμετωπίζουν άνισους όρους ανταγωνισμού. Η απώλεια ευρωπαϊκής παραγωγικής ικανότητας και τεχνογνωσίας σε κρίσιμους τομείς θα μπορούσε να καταστήσει την ΕΕ υπερβολικά εξαρτημένη από τις εισαγωγές σε βασικά τμήματα της οικονομίας.

Ο δημόσιος τομέας έχει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο. Εντός ενός πλαισίου στο οποίο άλλοι σημαντικοί παράγοντες επιβάλλουν περιορισμούς πρόσβασης στις αγορές τους και επιδιώκουν να ενισχύσουν την παραγωγική τους ικανότητα σε κρίσιμες τεχνολογίες, η Ευρώπη οφείλει να διασφαλίσει τις δικές της ικανότητες. Η Επιτροπή θα προτείνει την καθιέρωση **ευρωπαϊκής προτίμησης στις δημόσιες συμβάσεις** για στρατηγικούς τομείς και τεχνολογίες. Οι δημόσιες συμβάσεις αντιπροσωπεύουν περίπου το 14 % του ΑΕΠ της ΕΕ⁽¹⁸⁾. Η προγραμματισμένη αναθεώρηση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις αποσκοπεί στην ενίσχυση της τεχνολογικής ασφάλειας και των εγχώριων αλυσίδων εφοδιασμού, καθώς και στην απλούστευση και στον εκσυγχρονισμό των κανόνων, ιδίως για τις νεοφυείς και τις καινοτόμες επιχειρήσεις.

Αμυντική βιομηχανία, ασφάλεια και ετοιμότητα

Η αμυντική βιομηχανία της ΕΕ αποτελεί σημαντική κινητήρια δύναμη της ανταγωνιστικότητας, αλλά στερείται κλίμακας και δεν αξιοποιεί πλήρως το δυναμικό της. Ενώ οι επιχειρήσεις της ΕΕ στον τομέα της άμυνας είναι ανταγωνιστικές σε

⁽¹⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα.

παγκόσμιο επίπεδο, πλήττονται από έναν συνδυασμό διαρθρωτικών αδυναμιών και από δεκαετίες ανεπαρκών επενδύσεων. Ο τομέας είναι κατακερματισμένος και περιλαμβάνει κυρίως εθνικούς παράγοντες, πολλοί από τους οποίους δραστηριοποιούνται σε σχετικά μικρές εγχώριες αγορές, γεγονός που μειώνει την ικανότητα εφοδιασμού. Οι επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της άμυνας είναι σημαντικά χαμηλότερες από ό,τι στις ΗΠΑ. Ως εκ τούτου, η ΕΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από προμηθευτές εκτός ΕΕ. Υπάρχει σημαντικός κίνδυνος υστέρησης της ΕΕ όσον αφορά την καινοτομία στον τομέα της άμυνας και την ανάπτυξη νέων προηγμένων οπλικών συστημάτων, με αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις στις τεχνολογίες διπλής χρήσης. Η ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία πρέπει να είναι σε θέση να παράγει αποτελέσματα στο πλήρες φάσμα των αμυντικών ικανοτήτων και να αποτελεί κινητήρια δύναμη καινοτομίας για ολόκληρη την οικονομία.

Πρέπει να ενισχύσουμε και να στηρίξουμε τις προσπάθειες των κρατών μελών για περισσότερες, καλύτερες και από κοινού ευρωπαϊκές επενδύσεις⁽¹⁹⁾. Η εμβάθυνση του συντονισμού είναι καίριας σημασίας για τη χρηματοδότηση, την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διατήρηση όλων των αναγκαίων αμυντικών ικανοτήτων και υποδομών (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι διπλής χρήσης) στην Ευρώπη. Η Ευρώπη πρέπει να αυξήσει σημαντικά το επίπεδο της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, συγκεντρώνοντας τη ζήτηση μέσω της αύξησης των κοινών αμυντικών προμηθειών, προωθώντας την ταχεία ανάπτυξη της βιομηχανίας καθώς και τη συνεργασία για κοινή έρευνα και ανάπτυξη που επικεντρώνεται σε κοινές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, συγκεντρώνοντας πόρους μέσω αμυντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, ενοποιώντας την ενωσιακή βιομηχανική ικανότητα και δημιουργώντας μια ενιαία αγορά για την άμυνα, και βελτιώνοντας την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση με στόχο την αύξηση της κλίμακας, τη μείωση των ανεπαρκειών και την προώθηση της διαλειτουργικότητας. Η Επιτροπή και η ύπατη εκπρόσωπος θα παρουσιάσουν **λευκή βίβλο για το μέλλον της ευρωπαϊκής άμυνας**, στην οποία θα καθορίζονται οι δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Η πείρα έχει διδάξει στην Ευρώπη την προστιθέμενη αξία της ετοιμότητας. Είναι πλέον αναγκαία η ανάληψη συγκεκριμένης δράσης. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετήσουν μια προσέγγιση η οποία να καλύπτει το σύνολο της δημόσιας διοίκησης και το σύνολο της κοινωνίας, με σκοπό την προάσπιση της οικονομίας και την προστασία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και μιας νέας θεμελιώδους αρχής σχετικά με την προετοιμασία εκ σχεδιασμού. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις περιορισμένης βιομηχανικής και παραγωγικής ικανότητας, ο συντονισμός της προμήθειας εμπορευμάτων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση κρίσεων ή του σχηματισμού σχετικών αποθεμάτων μπορεί να πραγματοποιείται από κοινού σε επίπεδο ΕΕ. Με βάση την έκθεση Niinistö, η Επιτροπή και η ύπατη εκπρόσωπος θα παρουσιάσουν **στρατηγική για την Ένωση Ετοιμότητας**, στην οποία θα περιγράφεται μια κοινή προσέγγιση σχετικά με υφιστάμενες και δυνητικές απειλές.

Η αύξηση των υβριδικών απειλών απαιτεί μεγαλύτερη ευθυγράμμιση μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Η ψηφιακή εποχή αυξάνει την ταχύτητα των κυβερνοαπειλών και των κυβερνοεπιθέσεων. Ολόκληροι οικονομικοί τομείς και βασικές υπηρεσίες⁽²⁰⁾ εξαρτώνται από την ανθεκτικότητα των ψηφιακών, μεταφορικών και

⁽¹⁹⁾ Κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Μια νέα στρατηγική για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία: επίτευξη ετοιμότητας στην ΕΕ μέσω μιας ανθεκτικής αμυντικής βιομηχανίας με υψηλό βαθμό ανταπόκρισης» [JOIN(2024) 10 final].

⁽²⁰⁾ Πρβλ. το πρόσφατο ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την κυβερνοασφάλεια των νοσοκομείων και των παρόχων υγειονομικής περίθαλψης [COM (2025) 10 final].

διαστημικών υποδομών μας, των ενεργειακών δικτύων και του τεχνολογικού υλισμικού μας. Τα υποβρύχια καλώδια αποτελούν εξέχον πρόσφατο παράδειγμα ενός τομέα με αυξανόμενους κινδύνους για την ασφάλεια. Η Ευρώπη πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους για την ασφάλεια των κρίσιμων υποδομών, είτε πρόκειται για ψηφιακές είτε για φυσικές υποδομές, σε όλα τα στάδια —από την κατασκευή και την επιλογή τεχνολογίας έως τις λειτουργίες και τις δυνατότητες ανάκτησης. Μια στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας θα καθορίσει την ολοκληρωμένη ενωσιακή απόκριση για την αντιμετώπιση απειλών κατά της ασφάλειας, είτε εντός είτε εκτός διαδικτύου, και θα διασφαλίσει ότι η ασφάλεια ενσωματώνεται στη νομοθεσία και τις πολιτικές της ΕΕ εκ σχεδιασμού.

Το μεταβαλλόμενο κλίμα και τα ακραία καιρικά φαινόμενα απειλούν όλο και περισσότερο την ευρωπαϊκή οικονομική ασφάλεια. Ως εκ τούτου, η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να βελτιώσουν την ανθεκτικότητά τους και να εντείνουν την ετοιμότητά τους, επικαιροποιώντας τακτικά τις εκτιμήσεις κλιματικών κινδύνων και βελτιώνοντας την ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών εκ σχεδιασμού. Η ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή στον πολεοδομικό σχεδιασμό, η ανάπτυξη λύσεων που βασίζονται στη φύση, η ανάπτυξη «πιστώσεων» για τη φύση και η προσαρμογή της γεωργίας με παράλληλη διατήρηση της επισιτιστικής ασφάλειας συγκαταλέγονται επίσης στις διαθέσιμες επιλογές για την προστασία της οικονομίας και της κοινωνίας της ΕΕ από τις χειρότερες φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμύρες, οι ξηρασίες, οι δασικές πυρκαγιές και οι καταιγίδες, που θέτουν σε κίνδυνο τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις εγκαταστάσεις παραγωγής. Για τον σκοπό αυτό θα υποβληθεί **ευρωπαϊκό σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.**

Γενικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη λειψυδρία βελτιώνοντας τις πρακτικές και τις υποδομές διαχείρισης των υδάτων, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των υδάτων και προωθώντας τη βιώσιμη χρήση τους. Σε επίπεδο ΕΕ, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια **ευρωπαϊκή στρατηγική για την ανθεκτικότητα των υδάτων.**

Εμβληματικές δράσεις — Πυλώνας 3

- Σύναψη και εφαρμογή φιλόδοξων εμπορικών συμφωνιών, καθώς και εταιρικών σχέσεων καθαρού εμπορίου και επενδύσεων
- Διαμεσογειακή πρωτοβουλία για τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας και της καθαρής τεχνολογίας [4ο τρίμηνο 2025]
- Πλατφόρμα από κοινού αγορών κρίσιμων ακατέργαστων ορυκτών [2ο-3ο τρίμηνο 2025]
- Αναθεώρηση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις [2026]
- Λευκή βίβλος για το μέλλον της ευρωπαϊκής άμυνας [1ο τρίμηνο 2025]
- Στρατηγική για την Ένωση Ετοιμότητας [1ο τρίμηνο 2025]
- Στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας [1ο τρίμηνο 2025]
- Πράξη για τα φάρμακα κρίσιμης σημασίας [1ο τρίμηνο 2025]
- Ευρωπαϊκό σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή [2026]

2. Οριζόντιοι παράγοντες διευκόλυνσης της ανταγωνιστικότητας

2.1. Απλούστερη, ευκολότερη, ταχύτερη: μέριμνα ώστε η νομοθεσία της ΕΕ να συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα

Ο κανονιστικός φόρτος έχει καταστεί τροχοπέδη για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Παρά την πρόοδο που σημείωσε η ΕΕ όσον αφορά την πολιτική της για τη βελτίωση της νομοθεσίας, δύο από κάθε τρεις εταιρείες θεωρούν τον φόρτο αυτόν ως το κύριο εμπόδιο για την πραγματοποίηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων⁽²¹⁾. Πολλοί επισημαίνουν ότι η πολυπλοκότητα, η ποικιλία και η διάρκεια των διαδικασιών αδειοδότησης και των διοικητικών διαδικασιών καθιστούν την Ευρώπη λιγότερο ελκυστική για επενδύσεις σε σύγκριση με άλλες περιοχές του πλανήτη. Για να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης χρειάζεται να πραγματοποιηθεί πολύ μεγαλύτερη πρόοδος από ό,τι στο παρελθόν όσον αφορά τη μείωση της γραφειοκρατίας. Η νομοθεσία πρέπει να είναι αναλογική, σταθερή, συνεκτική και τεχνολογικά ουδέτερη.

Όλα τα ενωσιακά, εθνικά και τοπικά θεσμικά όργανα πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για τη θέσπιση απλούστερων κανόνων και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση ή η λήψη των διοικητικών αποφάσεων πρέπει να καταστεί ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Για παράδειγμα, με βάση την αδειοδότηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών, η προγραμματισμένη **πράξη για την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης** θα επεκτείνει τις ταχύτερες διαδικασίες αδειοδότησης σε περισσότερους (π.χ. ενεργοβόρους) τομείς που βρίσκονται σε μετάβαση. Οι διαδικασίες για τα ΣΕΚΕΕ, καθώς και για τα έργα ενεργειακών υποδομών κοινού ενδιαφέροντος, θα καταστούν απλούστερες και ταχύτερες. Η πρόταση για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) θα αποτελέσει ευκαιρία για τον περαιτέρω εξορθολογισμό της πρόσβασης στα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ —τα οποία επί του παρόντος είναι κατακερματισμένα σε υπερβολικά μεγάλο αριθμό προγραμμάτων— και για την απλούστευση αυτών των μέσων σε όλους τους τομείς.

Η αλλαγή θα ξεκινήσει με την Επιτροπή. Ο πρώτος στην ιστορία επίτροπος Εφαρμογής και Απλούστευσης συντονίζει το έργο της Επιτροπής στον τομέα αυτόν και καθοδηγεί την αναλυτική εξέταση του κεκτημένου της ΕΕ για τον εντοπισμό τρόπων απλούστευσης, ενοποίησης και κωδικοποίησης της νομοθεσίας, ανάλογα με τις ανάγκες. Κάθε επίτροπος θα διεξάγει τακτικούς διαλόγους εφαρμογής με τα ενδιαφερόμενα μέρη, δύο φορές ετησίως, για να κατανοεί τα ζητήματα εφαρμογής, να αφουγκράζεται τις ανησυχίες των επιχειρήσεων και να εντοπίζει ευκαιρίες για απλούστευση και μείωση του φόρτου. Οι έλεγχοι της πραγματικής κατάστασης που διενεργούν οι υπηρεσίες της Επιτροπής σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη θα τροφοδοτήσουν περαιτέρω τον έλεγχο της νομοθεσίας της ΕΕ βάσει προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων. Η απλούστευση πρέπει να βασίζεται στην κατανόηση της πρακτικής λειτουργίας των αξιακών αλυσίδων και σε ένα ρυθμιστικό σύστημα βασισμένο στην εμπιστοσύνη και στα κίνητρα και όχι στον λεπτομερή έλεγχο. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει τη συνολική της προσέγγιση τον επόμενο μήνα.

Η παρούσα Επιτροπή θα καταβάλει μια άνευ προηγουμένου προσπάθεια απλούστευσης. Η προσπάθεια αυτή θα αποβλέπει στην επίτευξη των συμφωνημένων

⁽²¹⁾ ΕΤΕπ, EIB Investment Survey 2023 (Έρευνα της ΕΤΕπ για τις επενδύσεις το 2023).

στόχων πολιτικής με τον απλούστερο, πιο στοχευμένο, πιο αποτελεσματικό και λιγότερο επαχθή τρόπο. Για να εξασφαλιστεί η πραγματοποίηση συνεχών και μετρήσιμων προσπαθειών κατά τα επόμενα έτη, η Επιτροπή έχει θέσει φιλόδοξους ποσοτικοποιημένους στόχους για τη μείωση του φόρτου που συνεπάγεται η υποβολή εκθέσεων: κατά τουλάχιστον 25 % για όλες τις εταιρείες και κατά τουλάχιστον 35 % για τις ΜΜΕ. Ο φόρτος της υποβολής εκθέσεων αποτελεί ένα μέρος του συνόλου των διοικητικών επιβαρύνσεων. Ως εκ τούτου, για να αυξηθεί περαιτέρω η φιλοδοξία μας, οι στόχοι μείωσης του φόρτου κατά 25 % και 35 % θα πρέπει στο μέλλον να αναφέρονται στο **κόστος όλων των διοικητικών επιβαρύνσεων** και όχι μόνο στις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να τεθεί ως στόχος η μείωση επαναλαμβανόμενων δαπανών ύψους περίπου 37,5 δισ. EUR έως το τέλος της θητείας της Επιτροπής⁽²²⁾. Ειδικά μέτρα για τις ΜΜΕ θα αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου του 35 %.

Το εναρκτήριο λάκτισμα θα δοθεί τον επόμενο μήνα με την **πρώτη από μια σειρά δεσμών μέτρων απλούστευσης που προβλέπονται στον κανονισμό Omnibus**. Η πρώτη δέσμη μέτρων του Omnibus θα καλύπτει, μεταξύ άλλων, μια εκτεταμένη απλούστευση στους τομείς της υποβολής εκθέσεων για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, της δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τη βιωσιμότητα και της ταξινόμησης των επενδύσεων. Σύμφωνα με τους στόχους του πλαισίου βιώσιμης χρηματοδότησης για την κινητοποίηση επενδύσεων στην καθαρή μετάβαση, η Επιτροπή θα μεριμνήσει για την καλύτερη ευθυγράμμιση των απαιτήσεων με τις ανάγκες των επενδυτών, αναλογικά χρονοδιαγράμματα, χρηματοοικονομικούς δείκτες μέτρησης που δεν αποθαρρύνουν τις επενδύσεις σε μικρότερες εταιρείες που βρίσκονται σε μετάβαση, και υποχρεώσεις ανάλογες με την κλίμακα των δραστηριοτήτων των διαφόρων εταιρειών. Θα αντιμετωπίσει ιδίως τις αλυσιδωτές επιδράσεις, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο οι μικρότερες εταιρείες κατά μήκος των αλυσίδων εφοδιασμού να υποβάλλονται στην πράξη σε υπερβολικές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων, πράγμα το οποίο δεν ήταν ποτέ στις προθέσεις των νομοθετών.

Για να εξασφαλιστεί αναλογική κανονιστική ρύθμιση προσαρμοσμένη στο μέγεθος των εταιρειών, θα προταθεί σύντομα **νέος ορισμός των μικρών επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης**. Με τη δημιουργία μιας τέτοιας νέας κατηγορίας εταιρειών, μεγαλύτερων από τις ΜΜΕ αλλά μικρότερων από τις μεγάλες εταιρείες, χιλιάδες εταιρείες στην ΕΕ θα επωφεληθούν από την προσαρμοσμένη κανονιστική απλούστευση στο ίδιο πνεύμα με τις ΜΜΕ. Η Επιτροπή προετοιμάζει επίσης την **απλούστευση του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα** για τους μικρότερους παράγοντες της αγοράς.

Κατά τη διάρκεια του έτους και καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας της, η Επιτροπή θα συνεχίσει να υποβάλλει προτάσεις για μέτρα απλούστευσης, με βάση τον διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η **αναθεώρηση του κανονισμού REACH** θα καλύψει το υφιστάμενο κεκτημένο και τις νέες πρωτοβουλίες για τα χημικά προϊόντα, επιτυγχάνοντας πραγματική επιτόπια απλούστευση και εξασφαλίζοντας ταχύτερη λήψη αποφάσεων σχετικά με σημαντικούς κινδύνους, καθώς και βιωσιμότητα, ανταγωνιστικότητα, ασφάλεια και προστασία. Σε συνέχεια της προταθείσας αναμόρφωσης του φαρμακευτικού πλαισίου της ΕΕ για την επιτάχυνση των εγκρίσεων και τον εξορθολογισμό των κανονιστικών διαδικασιών, η Επιτροπή καταρτίζει βραχυπρόθεσμα εκτελεστικά μέτρα για τη μείωση του φόρτου και την απλούστευση στον τομέα των **ιατροτεχνολογικών**

⁽²²⁾ Χρησιμοποιώντας δεδομένα που είναι διαθέσιμα σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο και λαμβάνοντας υπόψη την εκτίμηση του διοικητικού φόρτου που πραγματοποίησε η ομάδα υψηλού επιπέδου Stoiber, η EUROSTAT έχει προσεγγίσει τη βάση αναφοράς των συνολικών επαναλαμβανόμενων (ετήσιων) διοικητικών δαπανών στην ΕΕ σε έως 150 δισ. EUR.

προϊόντων. Επιπλέον, θα προταθεί εφέτος μια σημαντική δέσμη μέτρων απλούστευσης για να επιτευχθεί συγκεκριμένη μείωση του φόρτου στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και ελάφρυνση για τους γεωργούς.

Ένας **νέος έλεγχος των ΜΜΕ και της ανταγωνιστικότητας** στις εκτιμήσεις επιπτώσεων θα αποτελέσει ισχυρότερο φίλτρο για νέες πρωτοβουλίες και θα αξιολογεί επίσης τις αναμενόμενες επιπτώσεις στις διαφορές κόστους σε σύγκριση με τους διεθνείς ανταγωνιστές. Θα δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στην αξιολόγηση του κόστους των προτεινόμενων κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεων, κατά περίπτωση.

Η ψηφιοποίηση θα συμβαδίζει με την απλούστευση για τη μείωση του φόρτου υποβολής εκθέσεων. Οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες αρχές πρέπει να πλαισιώνονται καλύτερα κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της στήριξης, της ανάπτυξης ικανοτήτων και της τεχνικής βοήθειας. Η χρήση ψηφιακών εργαλείων και ΤΝ για την ενίσχυση των προσπαθειών απλούστευσης σε κυβερνητικό επίπεδο πρέπει να διευκολυνθεί, με πλήρη διασυννοριακή διαλειτουργικότητα μεταξύ των λύσεων των φορέων του δημόσιου τομέα, όπως η ηλεκτρονική τιμολόγηση, η ηλεκτρονική υπογραφή, οι ηλεκτρονικές υποβολές και το ψηφιακό διαβατήριό προϊόντος. Όπου είναι δυνατόν, για την υποβολή εκθέσεων πρέπει να χρησιμοποιούνται ψηφιακοί μορφότευποι που βασίζονται σε τυποποιημένα δεδομένα. Με βάση το πλαίσιο e-IDAS της ΕΕ, το **ευρωπαϊκό επιχειρηματικό πορτοφόλι** θα αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο για την απλή και ψηφιακή άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ, δημιουργώντας ένα περιβάλλον στο οποίο οι εταιρείες θα μπορούν να αλληλεπιδρούν απρόσκοπτα με όλες τις δημόσιες διοικήσεις.

Για να εξασφαλιστεί ο επί ίσοις όροις ανταγωνισμός σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, καθώς και για να καταπολεμηθεί ο κατακερματισμός και ο κανονιστικός υπερθεματισμός, η Επιτροπή θα ακολουθήσει αποφασιστική προσέγγιση για την **πλήρη εναρμόνιση και επιβολή**. Εκτός από τις εργασίες για την απλούστευση της τήρησης αρχείων στο πλαίσιο του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων, η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες με σκοπό την πιο εναρμονισμένη εφαρμογή και επιβολή του.

Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να συνεργαστούν ώστε να αποφύγουν μια «κανονιστική μη αναστρεψιμότητα». Η δέσμευση για βελτίωση της νομοθεσίας πρέπει να αναλαμβάνεται από όλα τα θεσμικά όργανα καθ' όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μια αναθεωρημένη διοργανική συμφωνία θα διασφαλίσει ότι η δέσμευση για απλούστευση και η εστίαση στην εφαρμογή θα διατηρηθούν από την αρχή έως την ολοκλήρωση της νομοθετικής διαδικασίας.

2.2. Πλήρης αξιοποίηση της ενιαίας αγοράς της Ευρώπης

Η ενιαία αγορά είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ηπειρωτικού μεγέθους σε έναν κόσμο κολοσσών. Εδώ και 30 χρόνια, η ενιαία αγορά είναι η δοκιμασμένη κινητήρια δύναμη για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης⁽²³⁾. Σήμερα είναι η εγχώρια αγορά για 23 εκατομμύρια εταιρείες, οι οποίες παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες σε σχεδόν 450 εκατομμύρια Ευρωπαίους και Ευρωπαίες. Οι εταιρείες ωφελούνται από την ελεύθερη κυκλοφορία και τις προβλέψιμες επιχειρηματικές συνθήκες που υποστηρίζονται από εγγυήσεις για τον σεβασμό του κράτους δικαίου, ενώ οι καταναλωτές και οι καταναλώτριες ωφελούνται από τις ευρείες δυνατότητες επιλογής και το υψηλό επίπεδο

⁽²³⁾ Μάριο Μόντι, *Μια νέα στρατηγική για την ενιαία αγορά - στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής οικονομίας και κοινωνίας*, έκθεση της 9ης Μαΐου 2010 προς τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

προστασίας. Ωστόσο, η ενιαία αγορά πόρρω απέχει από την ολοκλήρωσή της. Παρά τις επαναλαμβανόμενες προσπάθειες για άρση των εμποδίων στην ελεύθερη ροή αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και ανθρώπων, παραμένουν ορισμένοι φραγμοί, ενώ διαρκώς εμφανίζονται νέα εμπόδια και πηγές κατακερματισμού.

Η «Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα 2025» δείχνει το κόστος της αδράνειας: τα τελευταία χρόνια, η ολοκλήρωση της αγοράς έχει χάσει ένα μέρος της δυναμικής της. Πράγματι, το μερίδιο του ΑΕΠ της ΕΕ που αντιπροσωπεύει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μειώθηκε τόσο για τα αγαθά (23,8 %) όσο και για τις υπηρεσίες (7,6 %) το 2023⁽²⁴⁾. Εντός της ενιαίας αγοράς, το εμπόριο διασυνοριακών υπηρεσιών είναι λιγότερο από το ένα τρίτο του εμπορίου αγαθών και, σε αντίθεση με το εμπόριο αγαθών, δεν είναι υψηλότερο από το εμπόριο υπηρεσιών με τρίτες χώρες. Η έκθεση Letta έχει χαρτογραφήσει τα επίμονα εμπόδια και έχει επισημάνει τα οφέλη που θα προκύψουν από την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, την ενέργεια, τις χρηματοπιστωτικές αγορές και από την οικοδόμηση μιας ενιαίας αγοράς για την άμυνα.

Η άρση των εναπομενόντων φραγμών και η επέκταση της ενιαίας αγοράς θα συμβάλουν στην ανταγωνιστικότητα σε όλες τις διαστάσεις της παρέχοντας μεγαλύτερες αγορές, μειώνοντας τις τιμές της ενέργειας και βελτιώνοντας την πρόσβαση⁽²⁵⁾. Για να βελτιωθεί η λειτουργία της ενιαίας αγοράς σε όλους τους κλάδους, μια οριζόντια στρατηγική για την ενιαία αγορά θα εκσυγχρονίσει το πλαίσιο διακυβέρνησης, αίροντας τους ενδοενοσιακούς φραγμούς και αποτρέποντας τη δημιουργία νέων, προωθώντας τη συνεργασία με τα κράτη μέλη και προτείνοντας μια νέα προσέγγιση για την εφαρμογή. Μια ενισχυμένη ειδική ομάδα για την επιβολή των κανόνων της ενιαίας αγοράς (SMET) θα μεριμνά, αφενός, για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, ώστε να αποφεύγονται οι περιττές επιβαρύνσεις και, αφετέρου, για τη συνολική εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας της ΕΕ. Θα δρομολογηθούν περαιτέρω μέτρα εναρμόνισης για τη μείωση του εναπομένου νομικού κατακερματισμού, προς όφελος τόσο της εμβάθυνσης της ενιαίας αγοράς όσο και της απλούστευσης. Η έγκαιρη και σταδιακή ενσωμάτωση των υποψήφιων χωρών σε τμήματα της ενιαίας αγοράς θα παράσχει στις εταιρείες τη δυνατότητα να ενσωματωθούν στις ευρωπαϊκές αξιακές αλυσίδες, διευκολύνοντας τη διαδικασία σύγκλισης και ενισχύοντας τις επενδύσεις, το εμπόριο και την ανταγωνιστικότητα.

Μια εκσυγχρονισμένη πολιτική συνοχής είναι καθοριστικής σημασίας για την ενίσχυση της ανάπτυξης, τη μείωση των ανισοτήτων και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας σε ολόκληρη την ενιαία αγορά, ενώ παράλληλα θα στηρίζει τις περιφέρειες και τις κοινότητες στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους και στη δίκαιη μετάβασή τους.

Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει την ευκαιρία για να καταστήσει τις διαδικασίες καθορισμού προτύπων ταχύτερες και πιο προσβάσιμες, ιδίως για τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Το ισχύον ευρωπαϊκό σύστημα τυποποίησης δεν ανταποκρίνεται στους ταχύτερους κύκλους καινοτομίας που παρατηρούνται στις αναδυόμενες τεχνολογίες. Η συστηματική συμμετοχή σε παγκόσμιες διαδικασίες καθορισμού

⁽²⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2025), Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα.

⁽²⁵⁾ Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το κατ' αξίαν ισοδύναμο των εναπομενόντων φραγμών που περιορίζουν το ενδοενοσιακό εμπόριο μπορεί να συγκριθεί με φόρο περίπου 45 % για τον μεταποιητικό τομέα και 110 % για τον τομέα των υπηρεσιών. «Ο άμεσος αντίκτυπος της μείωσης των εκτιμώμενων ενδοενοσιακών τομεακών φραγμών στο επίπεδο που παρατηρείται μεταξύ των πολιτειών των ΗΠΑ θα μπορούσε δυνητικά να αυξήσει την παραγωγικότητα κατά 6,7 τοις εκατό». ΔΝΤ, Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies - Regional Economic Outlook, Νοέμβριος 2024.

προτύπων είναι πολύ σημαντική για τον επηρεασμό αποτελεσμάτων που ευθυγραμμίζονται με τα συμφέροντα της ΕΕ και βοηθούν τη βιομηχανία να διατηρήσει ανταγωνιστικές θέσεις σε βασικές αγορές τεχνολογίας, όπως οι τηλεπικοινωνίες 5G και 6G, η ΤΝ, οι τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι υποδομές φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, η προσβασιμότητα και το διαδίκτυο των πραγμάτων. Πρέπει να αναζητηθούν εναλλακτικές επιλογές ώστε να δοθεί στις επιχειρήσεις ασφάλεια δικαίου όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τους κανόνες της ΕΕ σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν εναρμονισμένα πρότυπα ή αυτά δεν είναι διαθέσιμα ή υπάρχει επείγουσα ανάγκη.

2.3. Χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας και Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων

Η ΕΕ αντιμετωπίζει τεράστιες χρηματοδοτικές ανάγκες για την υλοποίηση των ήδη συμφωνημένων στόχων της. Η καινοτομία, η καθαρή μετάβαση και η διάδοση των ψηφιακών και άλλων τεχνολογιών σε όλους τους οικονομικούς τομείς ενέχουν πολύ υψηλό κόστος κεφαλαίου, μεταξύ άλλων για την αναγκαία μαζική επέκταση κοινών αγαθών, όπως οι υποδομές, σε ολόκληρη την ήπειρο. Τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να θέσουν ποσοτικούς στόχους για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, να αυξήσουν τις δαπάνες για Ε&Α στο 3 % του ΑΕΠ, να αυξήσουν τις αμυντικές δαπάνες σε τουλάχιστον 2 % του ΑΕΠ (για τα μέλη του ΝΑΤΟ) και να αναβαθμίσουν τις ψηφιακές υποδομές της ΕΕ. Η έκθεση Draghi εκτιμά τις συνδυασμένες πρόσθετες επενδυτικές ανάγκες στην Ευρώπη σε 750-800 δισ. EUR ετησίως έως το 2030, πράγμα που σημαίνει ότι ο λόγος των συνολικών επενδύσεων της ΕΕ προς το ΑΕΠ θα πρέπει να αυξάνεται κατά περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες του ενωσιακού ΑΕΠ ετησίως προκειμένου να φτάσει τα επίπεδα που παρατηρήθηκαν για τελευταία φορά στις δεκαετίες του 1960 και του 1970. Η εξασφάλιση επαρκών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων είναι ζωτικής σημασίας για την τόνωση της αύξησης της παραγωγικότητας και την επίτευξη των στόχων της ΕΕ όσον αφορά την καινοτομία, την κλιματική ουδετερότητα και την άμυνα.

Για μια προσπάθεια τόσο μεγάλης κλίμακας, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της χρειάζεται να βελτιώσουν κατά πολύ την ικανότητά τους να κινητοποιούν ιδιωτικές επενδύσεις, μεταξύ άλλων από θεσμικούς επενδυτές, και να κάνουν χρήση της δημόσιας χρηματοδότησης με πιο εστιασμένο και στοχευμένο τρόπο. Ενώ η επιτυχία πολλών εταιρειών εξαρτάται από επιχειρηματικά κεφάλαια και επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου, η ΕΕ εξαρτάται υπερβολικά από τη χρηματοδότηση μέσω τραπεζικών δανείων⁽²⁶⁾.

Τα ποσοστά αποταμίευσης των νοικοκυριών της ΕΕ ήταν κατά 65 % υψηλότερα από ό,τι στις ΗΠΑ το 2022⁽²⁷⁾. Ωστόσο, ο χρηματοπιστωτικός τομέας της ΕΕ δεν διοχετεύει αποτελεσματικά τις αποταμιεύσεις αυτές προς παραγωγικές επενδύσεις ούτε διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την καινοτομία στην οικονομία της ΕΕ. Ως εκ τούτου, οι πολίτες δεν αποκομίζουν επαρκή έσοδα από τις αποταμιεύσεις τους και κάθε χρόνο οι Ευρωπαίοι επενδύουν 300 δισ. EUR σε αγορές εκτός της ΕΕ.

Η ΕΕ πρέπει να ενοποιήσει, να εμβαθύνει και να καταστήσει πιο ρευστές τις κεφαλαιαγορές της ως απαραίτητο βήμα για την κινητοποίηση πόρων του ιδιωτικού τομέα και τη διοχέτευσή τους προς μελλοντοστρεφείς τομείς ανάπτυξης. Είναι επίσης

⁽²⁶⁾ Οι επιχειρήσεις της ΕΕ βασίζονται πολύ λιγότερο σε πηγές χρηματοδότησης της αγοράς, καθώς λιγότερο από το 30 % της χρηματοδότησής τους προέρχεται από διαπραγματεύσιμα προϊόντα ιδίων κεφαλαίων και χρεωστικά προϊόντα, έναντι σχεδόν 70 % για τις αμερικανικές επιχειρήσεις. Βλ. ΔΝΤ, 2023, «IMF Background Note on CMU for Eurogroup», 15 Ιουνίου 2023.

⁽²⁷⁾ [Φθινοπωρινές οικονομικές προβλέψεις 2024: Σταδιακή ανάκαμψη σε δυσμενές περιβάλλον](#), Νοέμβριος 2024.

αναγκαίο να παρασχεθούν κίνητρα που θα αυξήσουν την προθυμία των ιδιωτών επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους, χρησιμοποιώντας το δημόσιο χρήμα ως μέσο στήριξης.

Οι μακροχρόνιοι δισταγμοί πρέπει να ξεπεραστούν, και η Επιτροπή θα παρουσιάσει το 2025 μια **στρατηγική για μια Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων** και εν συνεχεία μια σειρά συγκεκριμένων προτάσεων, ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία πλούτου για τους πολίτες της ΕΕ και να κινητοποιηθούν κεφάλαια για έργα που υλοποιούνται στην Ευρώπη. Για τον σκοπό αυτό, χρειάζεται να προωθηθούν αποταμιευτικά και επενδυτικά προϊόντα χαμηλού κόστους σε επίπεδο ΕΕ – και παράλληλα να ενθαρρυνθούν οι μικροεπενδυτές να τα αξιοποιήσουν. Η Επιτροπή θα ασχοληθεί επίσης με το δυναμικό των ιδιωτικών και επαγγελματικών συντάξεων για να βοηθήσει τους πολίτες της ΕΕ να προγραμματίζουν τη συνταξιοδότησή τους και να διοχετεύουν τις αποταμιεύσεις τους στην οικονομία. Παράλληλα, η Επιτροπή θα αναλάβει δράση για την άρση των φραγμών στην ενοποίηση των υποδομών των χρηματοπιστωτικών αγορών με μοχλό τις δυνάμεις της αγοράς.

Τέλος, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μέτρα για την προώθηση της αγοράς τιτλοποιήσεων της ΕΕ ώστε οι τράπεζες να αποκτήσουν πρόσθετες χρηματοδοτικές ικανότητες (οι οποίες αναμένεται να ωφελήσουν ιδίως τη δανειοδότηση επιχειρήσεων και ΜΜΕ), καθώς και μέτρα για πολύ πιο ενοποιημένη εποπτεία· θα συνεχίσει τη μεταρρύθμιση και την εναρμόνιση των πλαισίων αφερεγγυότητας σε ολόκληρη την ΕΕ, τα οποία επί του παρόντος παραμένουν σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένα, συμπεριλαμβανομένης της κατάταξης των απαιτήσεων και των μηχανισμών ενεργοποίησης διαδικασιών αφερεγγυότητας ή των κανόνων για τις χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις και τον διακανονισμό· και θα εξαλείψει τα φορολογικά εμπόδια στις διασυνοριακές επενδύσεις.

Καλύτερος οικονομικός συντονισμός

Επιπλέον των άμεσων δημόσιων επενδύσεων, θα απαιτηθεί δημόσια στήριξη για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και την αποδέσμευση ιδιωτικών επενδύσεων στους απαιτούμενους όγκους. Δεδομένου του μεγέθους των εθνικών προϋπολογισμών των κρατών μελών (περίπου 50 % του ΑΕΠ της ΕΕ), η ικανότητα της ΕΕ να χρηματοδοτεί στρατηγικές δημόσιες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών, θα εξαρτηθεί από την ιεράρχηση και τον συντονισμό των εθνικών μακροοικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών προς τον στόχο αυτό.

Το αναθεωρημένο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ υποστηρίζει τον στόχο αυτόν καθώς ενισχύει την ενοποίηση βιώσιμων δημοσιονομικών πολιτικών και πολιτικών για την ενίσχυση της ανάπτυξης – μέσω πιο σταδιακών πορειών προσαρμογής που παρέχουν περισσότερα δημοσιονομικά περιθώρια για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις προτεραιότητας σε σύγκριση με το προηγούμενο κανονιστικό πλαίσιο⁽²⁸⁾. Κατά την πρώτη αξιολόγηση βάσει του νέου πλαισίου, για έντε κράτη μέλη η περίοδος προσαρμογής επεκτάθηκε από τέσσερα σε επτά έτη, με την υποστήριξη ενός συνόλου μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών δεσμεύσεων. Στο μέλλον, η ενίσχυση της βιωσιμότητας του χρέους μέσω της σταδιακής δημοσιονομικής εξυγίανσης θα πρέπει να συμβαδίζει όλο και περισσότερο με τη διασφάλιση των δημοσίων επενδύσεων και τη μέριμνα για μεγαλύτερη ανάληψη ευθυνών από τα κράτη μέλη και καλύτερη επιβολή.

Ένας ενωσιακός προϋπολογισμός με νέα εστίαση

⁽²⁸⁾ ECB Blog, «Mind The Gap: Europe's strategic investment needs and how to support them», 2024.

Με τον κανονισμό για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP), η ΕΕ έχει αρχίσει να ανακατευθύνει τη χρηματοδότηση από 11 διαφορετικά χρηματοδοτικά προγράμματα προς βιομηχανικά έργα σε τρεις κρίσιμες τεχνολογίες: ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας· καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες· και βιοτεχνολογίες. Με τη βοήθεια της ενιαίας δικτυακής πύλης της STEP, κατέστη ευκολότερη και απλούστερη η πρόσβαση των φορέων υλοποίησης έργων, των διαχειριστικών αρχών και των επενδυτών σε χρηματοδότηση της ΕΕ. Η μέχρι στιγμής εμπειρία από τη STEP δείχνει την προστιθέμενη αξία της επανεστίασης της δημοσιονομικής στήριξης της ΕΕ γύρω από σαφείς και κοινές προτεραιότητες ανταγωνιστικότητας.

Το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θα αποτελέσει μια ευκαιρία για να προχωρήσουμε περαιτέρω και να επανεξετάσουμε τη διάρθρωση του προϋπολογισμού της ΕΕ και τη διάθεση των κονδυλίων του για τη στήριξη των προτεραιοτήτων ανταγωνιστικότητας. Οι δαπάνες του προϋπολογισμού της ΕΕ είναι επί του παρόντος κατακερματισμένες σε πάρα πολλά προγράμματα – συχνά με όχι καλά συντονισμένη στρατηγική καθοδήγηση και μεγάλο βαθμό πολυπλοκότητας για τους δικαιούχους. Για την εστίαση στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ απαιτείται ένα σύνολο κοινά συμφωνημένων προτεραιοτήτων χρηματοδότησης με τη μορφή δημόσιων αγαθών της ΕΕ και πολυκρατικών επενδυτικών σχεδίων, τα οποία θα καθοριστούν μέσω ενός ενισχυμένου μηχανισμού καθοδήγησης των πολιτικών (βλ. τμήμα 2.5). Στο επόμενο ΠΔΠ, ένα νέο **Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας** αναμένεται να ανταποκριθεί σε αυτές τις ανάγκες με πιο ολοκληρωμένο τρόπο. Το Ταμείο αυτό θα δημιουργήσει μια επενδυτική ικανότητα που θα στηρίζει στρατηγικές τεχνολογίες και την κατασκευαστική βιομηχανία (από την τεχνητή νοημοσύνη έως το διάστημα, από την καθαρή τεχνολογία έως τους τομείς της βιοτεχνολογίας κ.λπ.), οι οποίες είναι κρίσιμες για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας και καινοτομίας, καθώς και τα ΣΕΚΕΕ. Θα συμβάλει στη μόχλευση και στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων των ιδιωτικών επενδύσεων.

Η δημόσια χρηματοδότηση δεν επαρκεί: πρέπει επίσης να αξιοποιηθούν ιδιωτικά κεφάλαια σε μεγάλη κλίμακα. Το δυναμικό του Ομίλου ΕΤΕπ πρέπει να μοχλευθεί πλήρως για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων και τη γεφύρωση του επενδυτικού χάσματος της Ευρώπης σε όλους τους τομείς προτεραιότητας, από την απανθρακοποίηση έως την άμυνα. Το δίκτυο των ευρωπαϊκών αναπτυξιακών τραπεζών καθώς και άλλων διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μπορεί επίσης να βοηθήσει στην περαιτέρω μόχλευση δημόσιων επενδύσεων. Η ελαχιστοποίηση των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών μέσων και οι δημοσιονομικές εγγυήσεις έχουν αποδειχθεί ισχυρά εργαλεία, με υπερδεκαπενταπλάσιο μέσο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα μέχρι στιγμής. Με βάση την επιτυχή εφαρμογή του InvestEU, στο πλαίσιο του οποίου έχουν ήδη κινητοποιηθεί επενδύσεις ύψους 218 δισ. EUR⁽²⁹⁾, εκ των οποίων το 65 % από ιδιωτικές πηγές, θα προταθεί ευρύτερη χρήση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων με σκοπό τη στήριξη επενδύσεων υψηλότερου κινδύνου και μεγαλύτερης κλίμακας σε βασικούς οικονομικούς τομείς. Οι ίδιοι πόροι του Ομίλου ΕΤΕπ θα πρέπει επίσης να κινητοποιηθούν περαιτέρω. Αυτό, από κοινού με τους πόρους της ΕΕ, αναμένεται να καταστήσει δυνατή την αύξηση της χρήσης εγγυήσεων, δανείων, συνδυαστικών μέσων καθώς και άλλων τύπων χρηματοπιστωτικών μέσων (συμπεριλαμβανομένων των ιδίων κεφαλαίων) στις προτεραιότητες πολιτικής που στηρίζονται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Συνεπάγεται επίσης τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των υφιστάμενων χρηματοδοτικών προγραμμάτων, αρχής γενομένης από το

⁽²⁹⁾ Το InvestEU παρέχει επενδυτική στήριξη ευρείας βάσης μέσω των τεσσάρων σκελών: βιώσιμες υποδομές· έρευνα, καινοτομία και ψηφιοποίηση· ΜΜΕ· κοινωνικές επενδύσεις και δεξιότητες.

InvestEU, ώστε οι εντολές του Ομίλου ΕΤΕπ και άλλων εταίρων να καταστούν ευρύτερες, απλούστερες, ταχύτερες και πιο ευέλικτες. Η ανοιχτή αρχιτεκτονική των εργαλείων αυτών αποτελεί ευκαιρία για αυξημένη συνεργασία και συνέργειες με τις εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και μεταξύ αυτών.

2.4. Προώθηση των δεξιοτήτων και των ποιοτικών θέσεων εργασίας με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης

Η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης βασίζεται στους πολίτες της. Η ΕΕ φιλοξενεί μερικούς από τους καλύτερους επιστήμονες και ερευνητές στον κόσμο, ενώ οι κλάδοι της δημιουργίας και του πολιτισμού είναι δυναμικοί. Διαθέτει μεγάλο αριθμό ειδικευμένων εργαζομένων, ισχυρά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριληπτικές αγορές εργασίας, νόμους κατά των διακρίσεων και εύρωστο κράτος πρόνοιας. Ωστόσο, η αγορά εργασίας της Ευρώπης τελεί σε ριζικό μετασχηματισμό. Μολονότι η απασχόληση στην ΕΕ αυξήθηκε σε 216,5 εκατομμύρια άτομα, με αποτέλεσμα το ποσοστό απασχόλησης να ανέλθει σε νέο ρεκόρ 75,3 % και το ποσοστό ανεργίας να μειωθεί σε ιστορικά χαμηλό επίπεδο (6,1 %) το 2023, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις δεξιοτήτων και ελλείψεις εργατικού δυναμικού. Για παράδειγμα, σχεδόν τέσσερις στις πέντε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στην ΕΕ αναφέρουν δυσκολίες στην εξεύρεση εργαζομένων με τις κατάλληλες δεξιότητες⁽³⁰⁾.

Οι αποτελεσματικές κοινωνικές πολιτικές που βασίζονται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων είναι καίριας σημασίας για τη διαμόρφωση μιας ανταγωνιστικής Ευρώπης. Μια περισσότερο ανταγωνιστική οικονομία με υψηλή παραγωγικότητα θα διασφαλίσει ότι το κοινωνικό μας μοντέλο είναι οικονομικά βιώσιμο μακροπρόθεσμα και ότι υφίστανται σαφείς οδοί για την οικονομική επιτυχία των πολιτών. Όλοι οι Ευρωπαίοι πρέπει να μπορούν να συμβάλλουν σε μεγαλύτερη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και να επωφελούνται από αυτή.

Για να διασφαλιστεί η καλή αντιστοίχιση μεταξύ δεξιοτήτων και απαιτήσεων της αγοράς εργασίας, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια πρωτοβουλία για την οικοδόμηση Ένωσης Δεξιοτήτων, εστιάζοντας στις επενδύσεις, την εκπαίδευση ενηλίκων και τη διά βίου μάθηση, τη δημιουργία ανθεκτικών στις μελλοντικές εξελίξεις δεξιοτήτων, τη διατήρηση δεξιοτήτων, τη δίκαιη κινητικότητα, την προσέλκυση και την ενσωμάτωση ειδικευμένων ταλέντων από τρίτες χώρες και την αναγνώριση διαφόρων ειδών κατάρτισης που θα επιτρέψουν στους ανθρώπους να εργαστούν σε ολόκληρη την Ένωσή μας. Η αναβάθμιση των δεξιοτήτων και η επανειδίκευση του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού της Ευρώπης είναι ουσιαστικής σημασίας για να καταστεί δυνατή η μετάβαση μεταξύ θέσεων εργασίας και επαγγελμάτων. Η Ένωση Δεξιοτήτων θα περιλαμβάνει ένα στρατηγικό σχέδιο για την εκπαίδευση στους τομείς STEM, ένα σχέδιο δράσης για τις βασικές δεξιότητες που επικεντρώνεται στη σχολική εκπαίδευση και μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ θα ενισχύει τις συμμαχίες ευρωπαϊκών πανεπιστημίων. Επίσης, η συνάφεια των δεξιοτήτων και των επαγγελμάτων με την αγορά εργασίας απαιτεί στενό διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους, διευκολύνοντας την αναγνώριση και την επικύρωση των δεξιοτήτων και συγκεντρώνοντας στοιχεία που αποδεικνύουν τις τρέχουσες και τις μελλοντικές δεξιότητες και τις τάσεις της αγοράς εργασίας. Οι εργασίες στον τομέα αυτό θα περιλαμβάνουν μια πρωτοβουλία για τη φορητότητα δεξιοτήτων με στόχο να διευκολύνεται η αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτώνται σε περίπτωση

⁽³⁰⁾ Ευρωβαρόμετρο — Ευρωπαϊκό Έτος Δεξιοτήτων (2023) — ελλείψεις δεξιοτήτων, στρατηγικές πρόσληψης και διατήρησης προσωπικού σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

κινητικότητα. Επιπλέον, η Ευρώπη πρέπει επίσης να αποτελεί έναν πιο προσβάσιμο και ελκυστικό προορισμό για ειδικευμένους επαγγελματίες από τρίτες χώρες, για τους οποίους βρισκόμαστε σε ανταγωνισμό με άλλες χώρες, με βάση τις υφιστάμενες εταιρικές σχέσεις προσέλκυσης ταλέντων με χώρες-εταίρους και τη μελλοντική δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ.

Περαιτέρω, δεδομένου ότι η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας, είναι αναγκαίο να αυξηθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας⁽³¹⁾. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που περιορίζουν την πρόσβαση των γυναικών, των νέων και των μεγαλύτερων σε ηλικία πολιτών, που επιθυμούν να παραμείνουν οικονομικά ενεργοί, στην εργασία. Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας είναι επίσης δύσκολη για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση, τα άτομα με αναπηρία και άλλες υποεκπροσωπούμενες ομάδες. Η αύξηση της συμμετοχής στην εργασία και της παραγωγικότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δίκαιες συνθήκες εργασίας, τους αξιοπρεπείς μισθούς, την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, καθώς και από την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική παιδική μέριμνα και μακροχρόνια φροντίδα. Για την αντιμετώπιση αυτών και άλλων διαστάσεων που επηρεάζουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τους κοινωνικούς εταίρους για την υποβολή χάρτη πορείας για την ποιότητα των θέσεων εργασίας. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή θα υποβάλει σχέδιο οικονομικά προσιτής στέγασης.

Τέλος, ο κόσμος της εργασίας αλλάζει και, ενώ αναπτύσσονται νέοι ταχέως αναπτυσσόμενοι οικονομικοί τομείς, οι εργαζόμενοι χρειάζονται οδούς προσαρμογής για τη διατήρηση και την εύρεση εργασίας, ενώ παράλληλα πρέπει να διαθέτουν δίκτυ ασφαλείας κατά τη διάρκεια των μεταβάσεων. Μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, θα ενθαρρυνθούν ιδιαιτέρως τα κράτη μέλη να εκσυγχρονίσουν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, με σκοπό να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε επαρκή, αποδοτική και αποτελεσματική προστασία για όλους τους εργαζομένους. Οι μεταρρυθμίσεις των συντάξεων θα πρέπει να συνδυάζονται με πρωτοβουλίες που προωθούν την παράταση του επαγγελματικού βίου, στηρίζουν την ενεργό και υγιή γήρανση και δημιουργούν πιο συμπεριληπτικές αγορές εργασίας.

2.5. Συνένωση δυνάμεων για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου: εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας

Η ΕΕ δεν θα επιτύχει την επίτευξη των στόχων της εάν δεν καταστεί δυνατός ο αποτελεσματικότερος συντονισμός των εθνικών και ενωσιακών πολιτικών. Η Ευρώπη υπολείπεται των όσων θα μπορούσε να επιτύχει ενεργώντας από κοινού, διότι οι βιομηχανικές και ερευνητικές πολιτικές της είναι κατακερματισμένες μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών και έχουν πολλαπλούς και ασυντόνιστους στόχους. Στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, κάθε κράτος μέλος αναπτύσσει τις δικές του βιομηχανικές πολιτικές και πολιτικές στήριξης για την τόνωση της εθνικής ανταγωνιστικότητας, λαμβάνοντας ελάχιστα υπόψη ό,τι συμβαίνει σε άλλα κράτη μέλη ή ακόμη και εις βάρος τους. Το γεγονός αυτό μειώνει την αποτελεσματικότητα των εν λόγω πολιτικών και πόρων και περιορίζει τα συνολικά οφέλη από την προοπτική ολόκληρης της ΕΕ⁽³²⁾.

⁽³¹⁾ Πρβλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Δημογραφική αλλαγή στην Ευρώπη: μια εργαλειοθήκη για δράση» [COM(2023) 577].

⁽³²⁾ Έγγραφο εργασίας 24/249 του ΔΝΤ με τίτλο «Industrial Policy in Europe: A Single Market Perspective» (Βιομηχανική πολιτική στην Ευρώπη: Η προοπτική της Ενιαίας Αγοράς) που εκπονήθηκε από τους Andrew Hodge, Roberto Piazza, Fuad Hasanov, Xun Li, Maryam Vaziri, Atticus Weller, Yu Ching Wong, Δεκέμβριος του 2024.

Η Επιτροπή θα προτείνει ένα νέο εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας για να αναλαμβάνει δράση μαζί με τα κράτη μέλη σχετικά με κοινές προτεραιότητες ανταγωνιστικότητας σε επιλεγμένους βασικούς τομείς και έργα που θεωρούνται στρατηγικής σημασίας και κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και το NextGenerationEU εισήγαγαν μια επιτυχημένη λογική συνδυασμού μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να συμπληρωθεί με συντονισμένες διασυννοριακές δράσεις και δράσεις σε επίπεδο ΕΕ.

Το εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας θα αποσκοπεί στην ευθυγράμμιση των βιομηχανικών και ερευνητικών πολιτικών και των επενδύσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Θα συμβάλει στην υλοποίηση νέων σημαντικών πρωτοβουλιών και/ή διασυννοριακών έργων με ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, με σκοπό τον διαρθρωτικό οικονομικό μετασχηματισμό, την παραγωγικότητα, τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και τις ποιοτικές θέσεις εργασίας, και θα ωφελήσει την ενιαία αγορά. Σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, θα προσδιοριστούν δράσεις για κοινές προτεραιότητες ανταγωνιστικότητας σε έναν δεδομένο τομέα, αναγκαίες υποστηρικτικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και συγκεκριμένα έργα που απαιτούν διασυννοριακό συντονισμό. Το εργαλείο συντονισμού θα λειτουργεί σε συνδυασμό με ένα εξορθολογισμένο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο που θα επικεντρώνεται σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την ανταγωνιστικότητα σε εθνικό επίπεδο. Αμφότερα θα αποτελέσουν μέρος ενός συνεκτικού και λιτού μηχανισμού καθοδήγησης για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Αυτός ο νέος μηχανισμός καθοδήγησης θα συνδέσει τις προτεραιότητες της ΕΕ με τον προϋπολογισμό της ΕΕ, δεδομένου ότι, για να υλοποιηθεί η Ένωση Επενδύσεων, είναι αναγκαίο να ευθυγραμμιστούν οι ενωσιακές, δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες με τις προτεραιότητες ανταγωνιστικότητας της ΕΕ.

Στο αρχικό στάδιο, η Επιτροπή θα προτείνει τον συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ και των κρατών μελών σε ορισμένους επιλεγμένους τομείς με σαφή προστιθέμενη αξία για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, ως πιλοτικά σχέδια. Οι τομείς αυτοί θα μπορούσαν να αφορούν υποδομές ενέργειας και μεταφορών (π.χ. δίκτυα και αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας και βιώσιμα καύσιμα και φόρτιση), ψηφιακές υποδομές και περιπτώσεις κάθετης χρήσης ΤΝ, βιοτεχνολογία, καθώς και άλλες βασικές ικανότητες παραγωγής (π.χ. φαρμάκων κρίσιμης σημασίας).

Η δημόσια χρηματοδότηση για την εφαρμογή των εν λόγω πιλοτικών σχεδίων θα πρέπει να αξιοποιήσει το μέγιστο δυνατά ιδιωτικά κεφάλαια, λαμβάνοντας υπόψη τις μεγάλες επενδυτικές ανάγκες. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο προς την αποτελεσματική ευθυγράμμιση, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη. Με βάση αυτή την πείρα, η Επιτροπή θα αναπτύξει από κοινού με τα κράτη μέλη έναν μηχανισμό καθοδήγησης για τις επενδύσεις. Η Επιτροπή προτίθεται να συνεργαστεί σχετικά με μια μεθοδολογία για την καταγραφή και τον καθορισμό άλλων στρατηγικών δικτύων, τομέων ή δραστηριοτήτων, κατάλληλων για τον συντονισμό των επενδύσεων και των πολιτικών στο πλαίσιο του εργαλείου συντονισμού της ανταγωνιστικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητές τους για καινοτομία, απανθρακοποίηση και οικονομική ασφάλεια⁽³³⁾.

⁽³³⁾ Η έκθεση Draghi παρέχει (στη σελίδα 41) ένα χρήσιμο σημείο εκκίνησης, αν και κατ' ανάγκη σχηματικό και μη εξαντλητικό, το οποίο διακρίνει τέσσερα διαφορετικά ευρέα σενάρια για τα οποία η εργαλειοθήκη πολιτικής που πρέπει να χρησιμοποιηθεί θα διέφερε: i) κλάδους στους οποίους το μειονέκτημα κόστους της Ευρώπης είναι υπερβολικά μεγάλο ώστε αυτή να αποτελεί σοβαρό

Στο πλαίσιο του τρέχοντος ΠΔΠ, τα οικονομικά κίνητρα για την υλοποίηση συντονισμένων επενδύσεων θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν την επιτυχή εμπειρία με την πλατφόρμα STEP, στο πλαίσιο της οποίας ποσό άνω των 6 δισ. EUR έχει ήδη ανακατευθυνθεί από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής των κρατών μελών και των περιφερειών στη στήριξη στρατηγικών στόχων και ποσό 8,7 δισ. EUR έχει ανακατευθυνθεί στα πέντε προγράμματα που τελούν υπό την άμεση διαχείριση της Επιτροπής. Εκτός από τον περαιτέρω αναπρογραμματισμό των ταμείων της πολιτικής συνοχής, τα οικονομικά κίνητρα για την εφαρμογή των σχεδίων δράσης θα μπορούσαν να προέρχονται από τον Όμιλο ΕΤΕπ, εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και άλλους εταίρους υλοποίησης, βάσει ενισχυμένης εγγύησης του InvestEU. Θα περιλαμβάνονται αναπρογραμματισμός των κονδυλίων NextGenerationEU των κρατών μελών προς τις εθνικές συνιστώσες τους στο πλαίσιο του InvestEU και στοχευμένες τροποποιήσεις των κανόνων του InvestEU για την αύξηση της ικανότητάς του να αναλαμβάνει κινδύνους.

Στο πλαίσιο του επόμενου ΠΔΠ, η εφαρμογή του εργαλείου συντονισμού της ανταγωνιστικότητας θα υποστηρίζεται από νέο Ταμείο Ανταγωνιστικότητας. Το Ταμείο θα διορθώσει το πρόβλημα ότι οι δαπάνες μας κατανέμονται σε υπερβολικά πολλά προγράμματα που αλληλοκαλύπτονται, εκ των οποίων πολλά χρηματοδοτούν τα ίδια πράγματα αλλά με διαφορετικές απαιτήσεις, καθώς και τις δυσκολίες ως προς τον αποτελεσματικό συνδυασμό της χρηματοδότησης. Η ολοκληρωμένη αρχιτεκτονική του Ταμείου θα του επιτρέψει να συνοδεύει τα ευρωπαϊκά έργα καθ' όλη τη διάρκεια της επενδυτικής διαδρομής, από την έρευνα, την ανάπτυξη, τη βιομηχανική αξιοποίηση έως την παραγωγή. Το Ταμείο θα είναι σε θέση να κινητοποιήσει με ευελιξία όλη τη χρηματοδοτική μας εργαλειοθήκη: επιχορηγήσεις, δάνεια, ίδια κεφάλαια και δημόσιες συμβάσεις. Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η συνοχή και να μεγιστοποιηθεί η ικανότητα παρέμβασης, η χρηματοδότηση που συνδέεται με μελλοντικά εθνικά σχέδια τα οποία συνδυάζουν βασικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις θα μπορούσε να παράσχει οικονομικά κίνητρα και στήριξη για τα μέτρα που εντοπίζονται μέσω του εργαλείου συντονισμού.

Παράγοντες διευκόλυνσης των εμβληματικών δράσεων

Απλούστευση Omnibus και ορισμός των μικρών επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης [26/2/2025]

- Ευρωπαϊκό πορτοφόλι επιχειρήσεων [2025]
- Στρατηγική για την ενιαία αγορά [2ο τρίμηνο 2025]
- Αναθεώρηση του κανονισμού για την τυποποίηση [2026]
- Ένωση Αποταμίευσης και Επενδύσεων [1ο τρίμηνο 2025]

ανταγωνιστή, όπου η διαφοροποίηση είναι καίριας σημασίας για τον περιορισμό των εξαρτήσεων· ii) κλάδους στους οποίους το ενδιαφέρον της ΕΕ επικεντρώνεται στον τόπο παραγωγής (και στη σχετική απασχόληση) στην Ευρώπη, παρά στην προέλευση των τεχνολογιών· iii) κλάδους στους οποίους οι ευρωπαϊκές εταιρείες πρέπει να διατηρήσουν τη σχετική τεχνογνωσία και την παραγωγική ικανότητα, γεγονός που θα επέτρεπε την αύξηση της παραγωγής σε περίπτωση γεωπολιτικών εντάσεων· και iv) «νεοσύστατες βιομηχανίες» στις οποίες η ΕΕ έχει πλεονέκτημα στον τομέα της καινοτομίας και προβλέπει υψηλό δυναμικό ανάπτυξης στο μέλλον.

- Επόμενο ΠΔΠ, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Ανταγωνιστικότητας και εργαλείου συντονισμού της ανταγωνιστικότητας [2025]
- Ένωση Δεξιοτήτων [1ο τρίμηνο 2025]
- Χάρτης πορείας για τις ποιοτικές θέσεις εργασίας [4ο τρίμηνο 2025]
- Πρωτοβουλία για τη φορητότητα δεξιοτήτων [2026]

3. Συμπέρασμα

Το σταθερό σημείο αναφοράς των προσεχών ετών πρέπει να είναι η ανανέωση της ανταγωνιστικής ισχύος της Ευρώπης. Η Ευρώπη διαθέτει όλα τα αναγκαία πλεονεκτήματα για να είναι ανταγωνιστική στην παγκόσμια οικονομία του αύριο, αλλά επείγει η «αλλαγή ταχύτητας». Πρέπει να αναδείξει τα ισχυρά της σημεία και να αξιοποιήσει γρήγορα τη δική της πορεία για την αύξηση της παραγωγικότητας που βασίζεται στην καινοτομία προς ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας μάς κατευθύνει προς μια ΕΕ στην οποία οι φορείς καινοτομίας μπορούν γρήγορα να μεταφέρουν προϊόντα στην αγορά και οι εταιρείες μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση σε χρηματοδότηση χάρη σε μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αγορά ιδιωτικών κεφαλαίων σε όλη την ΕΕ. Μια Ένωση στην οποία μια νεοφυής επιχείρηση μπορεί να εγκατασταθεί και να επεκτείνει τις δραστηριότητές της, είτε πρόκειται για αγαθά είτε για υπηρεσίες, σε οποιοδήποτε τμήμα της ενιαίας αγοράς. Μια Ένωση που διαθέτει ένα σημαντικό τμήμα των κορυφαίων παγκόσμιων παραγόντων σε τομείς υπερπροηγμένης τεχνολογίας και όπου οι μεταποιητικοί τομείς και οι γεωργοί συνδυάζουν επιτυχώς την ανταγωνιστικότητα με τη μετάβασή τους σε βιώσιμη παραγωγή χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μια Ένωση στην οποία οι εργαζόμενοι μπορούν να ευημερούν σε ποιοτικές θέσεις εργασίας και να βασίζονται σε διαρκή κοινωνική προστασία και δίκτυα ασφαλείας. Μια Ένωση στην οποία όλοι οι πελάτες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε καθαρή ενέργεια και καθαρά προϊόντα που είναι οικονομικά προσιτά, οποτεδήποτε και οπουδήποτε τα χρειάζονται, χάρη σε μία από τις μεγαλύτερες ηπειρωτικές αγορές και υποδομές δικτύου στον κόσμο. Μια Ένωση στην οποία η ΕΕ και τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν το συλλογικό τους βάρος για να ενεργούν από κοινού και να μειώνουν τις υπερβολικές εξαρτήσεις.

Η Πυξίδα προτείνει νέα προσέγγιση της ανταγωνιστικότητας που να συνδυάζει βιομηχανικές πολιτικές, επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, ενωμένες γύρω από ένα κοινό όραμα. Κάθε συνιστώσα ενισχύει την άλλη. Οι μεταρρυθμίσεις για την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς είναι απαραίτητες προκειμένου οι βιομηχανικές πολιτικές και οι επενδύσεις να παράγουν πλήρως τα αποτελέσματά τους, αυξάνοντας το μέγεθος της αγοράς, διευκολύνοντας την επέκταση των επιχειρήσεων και διατηρώντας υγιή ανταγωνιστική πίεση προς όφελος των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Η προσέγγιση αυτή στηρίζεται σε μια προσπάθεια απλούστευσης μεγάλης κλίμακας και σε ένα νέο πλαίσιο διακυβέρνησης για τον συντονισμό των δράσεων σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο κρατών μελών.

Η ευθύνη για την ανταγωνιστικότητα δεν βαρύνει μόνο την ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, οι εθνικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές αρχές, καθώς και οι επιχειρήσεις πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να ανταποκριθούν στην πρόκληση, να συνεργαστούν στο πλαίσιο κοινής προσπάθειας και να ενισχύσουν τη δέσμευση και τη

συνεργασία τους. Το εργαλείο συντονισμού της ανταγωνιστικότητας θα αποτελέσει βασικό μέσο για την επίτευξη των στρατηγικών προτεραιοτήτων. Κατά την υλοποίηση αυτού του θεματολογίου, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα ενδιαφερόμενα μέρη σε στενή και τακτική διαβούλευση, για τον εντοπισμό τομέων προτεραιότητας που προκαλούν ανησυχία και την εξεύρεση λύσεων για τη διευκόλυνση των επιχειρηματικών συνθηκών. Ο κοινωνικός διάλογος θα εξακολουθήσει να αποτελεί θεμέλιο.

Η Πυξίδα θα πλαισιώσει το έργο της Επιτροπής για το σύνολο της θητείας της. Η τόνωση της ανταγωνιστικότητας δεν είναι πρόβλημα που έχει εύκολη λύση. Μερικά μέτρα της Πυξίδας θα παρουσιαστούν σύντομα και μπορούν να αποφέρουν απτά αποτελέσματα γρήγορα. Ωστόσο, πολλά μέτρα θα έχουν μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα και θα απαιτούν σταθερή πορεία. Η πρόοδος όσον αφορά την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας θα παρακολουθείται σε ετήσια βάση και θα καταγράφεται μέσω της ετήσιας έκθεσης για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα.

Το παράθυρο ευκαιρίας που ανοίγει είναι μικρό. Η ΕΕ πρέπει να επιλέξει να δράσει ενωμένη για ένα μέλλον βιώσιμης ευημερίας για όλους ή να αποδεχθεί τη διαίρεση και την οικονομική παρακμή.

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τους κοινωνικούς εταίρους να εγκρίνουν την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας και να συμβάλουν ενεργά στην υλοποίηση των πρωτοβουλιών που περιλαμβάνει.